Visados de dirección de obra en Galicia e España 2015-16: distribución segundo tipo de obra

Obra nova

	Galicia			España		
	2015	2016	16/15	2015	2016	16/15
			(%)			(%)
Total edificios	1.130	1.240	9,7	21.223	23.977	13,0
Uso residencial	949	1.027	8,2	17.052	19.801	16,1
Servizos comerciais	41	52	26,8	1.335	1.462	9,5
Uso industrial	21	33	57,1	349	350	0,3
Outros	119	128	7,6	2.487	2.364	-4,9
			(en m^2)			
Superficie a construír	577.053	694.837	20,4	13.884.102	16.669.563	20,1
Uso residencial	374.926	452.870	20,8	9.949.199	12.761.951	28,3
Servizos comerciais	34.978	36.887	5,5	1.115.198	1.323.286	18,7
Uso industrial	64.494	131.141	103,3	573.245	688.187	20,1
Outros	102.655	73.939	-28,0	2.246.460	1.896.139	-15,6
			(en miles de euros)			
Presuposto de execución	223.845	305.676	36,6	6.248.133	7.541.892	20,7
Uso residencial	155.579	193.412	24,3	4.751.542	5.998.501	26,2
Servizos comerciais	8.971	9.223	2,8	369.255	373.246	1,1
Uso industrial	11.247	74.400	561,5	147.711	210.833	42,7
Outros	48.048	28.641	-40,4	979.625	959.312	-2,1

Obras de ampliación

	Galicia			España		
	2015	2016	16/15	2015	2016	16/15
Total edificios	120	154	28,3	2.239	2.876	28,5
Vivendas	74	109	47,3	1.394	1.993	43,0
Outros	46	45	-2,2	845	883	4,5
			(en m^2)			
Superficie a construír	47.156	45.105	-4,3	825.831	1.068.985	29,4
Vivendas	15.504	22.919	47,8	254.222	344.342	35,4
Outros	31.652	22.186	-29,9	571.609	724.643	26,8
			(en miles de euros)			
Presuposto de execución	19.392,3	14.697,8	-24,2	387.013,8	439.401,3	13,5
Vivendas	6.158,6	9.173,0	48,9	122.520,2	161.060,4	31,5
Outros	13.233,7	5.524,8	-58,3	264.493,6	278.340,9	5,2

Obras de reforma e/ou restauración

	Galicia			España		
	2015	2016	16/15	2015	2016	16/15
			(en m^2)			
Total edificios	1.390	1.394	0,3	31.285	31.615	1,1
Vivendas	1.057	1.107	4,7	25.288	25.880	2,3
Outros	333	287	-13,8	5.997	5.735	-4,4
			(en miles de euros)			
Presuposto de execución	92.886,4	95.478,7	2,8	2.078.238,3	2.053.283,5	-1,2
Vivendas	56.452,8	68.189,4	20,8	1.126.738,9	1.129.327,5	0,2
Outros	36.433,6	27.289,3	-25,1	951.499,4	923.956,0	-2,9

Fonte: Ministerio de Fomento, *Obras en edificación*

3.2.25.

Licitación pública 2015-16: distribución segundo administración e tipo de obra

2015

	Administracións públicas			Tipo de obra		Total
	Central	Autonómica	Local	Edificación	Obra civil	
			(en millóns de euros)			
Total	446,83	185,08	163,00	192,02	602,91	794,92
A Coruña	219,43	37,32	78,03	69,96	264,82	334,78
Lugo	14,17	24,69	24,79	26,71	36,95	63,66
Ourense	14,27	15,09	8,88	11,22	27,02	38,24
Pontevedra	187,14	107,98	51,30	84,09	262,33	346,42
Sen rexionalizar (prov.)	11,82	-	-	0,03	11,79	11,82

2016

	Administracións públicas			Tipo de obra		Total
	Central	Autonómica	Local	Edificación	Obra civil	
			(en millóns de euros)			
Total	526,26	184,82	187,08	169,13	729,04	898,17
A Coruña	323,92	71,35	105,69	68,35	432,61	500,96
Lugo	133,22	17,92	18,62	12,95	156,81	169,76
Ourense	23,83	23,72	4,43	16,43	35,56	51,99
Pontevedra	31,08	68,68	58,34	70,87	87,23	158,10
Sen rexionalizar (prov.)	14,21	3,15	-	0,53	16,83	17,36

Fonte: SEOPAN, *Licitación regional*

3.2.26.

no 6,53% do VEB total xerado por este sector en España. Ao igual que acontece cos sectores primario e industrial, a importancia relativa deste sector no PIB galego é superior á rexistrada no conxunto do Estado segundo os datos de primeira estimación da Contabilidade Rexional do INE (6,37% en Galicia e 5,08% de media en España).

A favorable evolución do sector no ano 2016 non ten un reflexo directo no emprego, cun descenso tanto dos postos de traballo equivalente a tempo completo como na ocupación estimada pola EPA. As contas económicas reflicten un descenso do 1,4% do traballo equivalente a tempo completo, que se sitúa nas 66.919 persoas; os datos da EPA estiman no último ano un descenso do 2,4% en relación ao ano precedente (1.800 ocupados menos), acadando as 71.800 persoas. Comparado co conxunto do mercado de traballo galego, o peso relativo do emprego do sector sitúase lixeiramente por baixo do 7% tanto se se mide en termos do traballo equivalente a tempo completo como da ocupación estimada pola EPA.

Os datos de visados de obra nova proporcionados polo Ministerio de Fomento (**cadro 3.2.25.**) son un indicador adiantado da actividade do sector da construción. No ano 2016 rexistrouse un aumento do 20,4% na superficie a construír de visados de obra nova, acadando os 695 mil metros cadrados, dos que o 65% corresponden a edificios de vivendas e o 18,9% a edificios de uso industrial.

En canto á obra pública, que representa unha parte moi significativa da produción do sector, pechou o ano 2016 cun incremento do 13%, que contrasta coa redución no ano anterior, acadando os 898,2 millóns de euros, 103,2 millóns de euros máis que no ano anterior en termos nominais. Como mostra o **cadro 3.2.26.**, por tipos de obra, a edificación, que representa o 18,8% do total, diminuíu un 11,9% e a obra civil, que representa o 81,2% do total, medrou un 20,9% en relación ao ano anterior.

Por tipo de Administración, a licitación pública da Administración Xeral do Estado (AXE) en Galicia medrou case un 15% no ano 2016, ascendendo o seu valor total a 512,7 millóns de euros (66 millóns máis en termos nominais). De xeito contrario se comporta a licitación pública da Administración Autonómica, que rexistra un descenso do 1,8% respecto ao ano anterior (3 millóns de euros nominais menos), para situarse en 181,7 millóns. O valor da licitación pública da Administración

Licitación pública en Galicia e España 2015-16: distribución segundo administracións

	2015		2016		16/15	
	Galicia	España	Galicia	España	Galicia	España
		(en millóns de euros)			(%)	
Administración Xeral do Estado	446,8	4.296,1	512,7	3.147,4	14,73	-26,74
Mº Fomento	331,4	2.884,1	476,4	2.624,5	43,77	-9,00
Mº Agricultura, Alimentación e Medio Ambiente	49,0	670,1	7,2	134,9	-85,36	-79,87
Resto Admón. Xeral	66,5	741,9	29,1	388,1	-56,21	-47,70
Administración Autonómica	185,1	2.539,6	181,7	2.882,3	-1,84	13,49
Administración Local	163,0	2.559,4	187,1	3.303,3	14,77	29,07
Concellos	112,1	1.708,4	140,5	2.339,2	25,26	36,93
Outras Administracións	50,9	851,0	46,6	964,0	-8,36	13,28

Fonte: SEOPAN, *Licitación regional*

3.2.27.

Licitación pública en Galicia e España 2015-16: distribución segundo tipo de obra

2015

	Galicia						España	Galicia / España
	Total	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Sen rexionalizar		(rexion.)
				(en millóns de euros)				(%)
Total	794,9	334,8	63,7	38,2	346,4	11,82	9.395,1	8,5
Edificación	192,0	70,0	26,7	11,2	84,1	0,04	2.981,1	6,4
Vivenda	2,0	0,9	-	-	1,1	0,00	211,6	0,9
Equip. Social	80,8	25,1	20,3	8,3	27,1	0,00	1.340,9	6,0
Resto edificación	109,3	44,0	6,4	3,0	56,0	0,04	1.428,5	7,7
Obra Civil	602,9	264,8	37,0	27,0	262,3	11,78	6.414,1	9,4
Transportes	449,3	195,0	20,3	14,6	207,6	11,79	3.854,9	11,7
Urbanizacións	68,8	29,6	8,6	4,1	31,2	-4,64	1.222,9	5,6
Hidráulicas	73,4	32,2	6,8	7,5	22,2	4,63	1.096,0	6,7
Medio Ambiente	11,4	8,0	1,3	0,9	1,3	0,00	240,2	4,8

2016

	Galicia						España	Galicia / España
	Total	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	Sen rexionalizar		(rexion.)
				(en millóns de euros)				(%)
Total	881,4	501,0	169,8	52,0	158,1	0,61	9.333,0	9,4
Edificación	168,7	68,4	13,0	16,4	70,9	0,03	3.267,5	5,2
Vivenda	4,2	2,3	-	1,4	0,6	-0,01	224,1	1,9
Equip. Social	111,1	42,0	9,9	12,6	46,7	0,00	1.625,9	6,8
Resto edificación	53,3	24,0	3,1	2,5	23,6	0,04	1.417,5	3,8
Obra Civil	712,8	432,6	156,8	35,6	87,2	0,58	6.065,5	11,8
Transportes	594,9	369,4	146,0	26,7	52,2	0,57	3.755,7	15,8
Urbanizacións	68,1	35,1	7,0	5,2	20,7	0,00	1.151,1	5,9
Hidráulicas	36,7	19,2	1,8	2,7	12,9	0,00	957,4	3,8
Medio Ambiente	13,2	8,9	1,9	0,9	1,4	0,01	201,3	6,5

Fonte: SEOPAN, *Licitación regional*

3.2.28.

Local aumenta ata os 187,1 millóns de euros nominais, un 14,8% máis que no ano anterior (24 millóns de euros máis).

O 58,6% do valor total da licitación pública realizada en Galicia no último ano corresponde á Administración Xeral do Estado (56,2% en 2015), seguida pola Administración Local, co 20,8% e da licitación da Administración Autonómica, co 20,6%.

A provincia con maior volume de licitación é A Coruña ao acadar no ano 2016 un total de 501 millóns de euros, o 55,8% da licitación total de Galicia, seguida de Lugo, con 169,8 millóns, o 18,9%. En relación ao ano anterior, cómpre destacar o forte incremento rexistrado en A Coruña e Lugo, con 166 e 106 millóns de euros nominais máis respectivamente, como o marcado descenso da licitación na provincia de Pontevedra, cunha caída do 54,4% en relación ao ano anterior (188 millóns de euros nominais menos).

No que atinxe ao incremento da licitación da Administración central en Galicia no ano 2016, **cadro 3.2.27.**, este aumento está motivado pola maior licitación pública do Ministerio de Fomento, que se sitúa en 476,4 millóns de euros, 145 millóns nominais máis que no ano precedente, e que compensa a menor licitación dos Ministerios de Agricultura, Alimentación e Medio Ambiente (42 millóns de euros menos) e do resto da Administración Xeral (37 millóns menos).

O incremento no valor da licitación da Administración Xeral do Estado (AXE) en Galicia rexístrase en todas as provincias agás Pontevedra, de xeito que a provincia de A Coruña e Lugo e representan o 87% da licitación total da AXE en Galicia. Na provincia de Pontevedra redúcese a licitación da AXE un 83%, acadando os 31 millóns de euros no ano 2016, fronte aos 187 millóns do ano anterior.

No que respecta á licitación pública por parte da Administración Autonómica, no ano 2016 redúcese levemente en termos xerais, máis a nivel provincial observamos diferencias significativas. Así, na provincia de A Coruña e Ourense a licitación autonómica aumenta un 91% e un 57% respectivamente, o que supón 34 millóns de euros máis para A Coruña e case 9 na provincia de Ourense. Por contra, as provincias de Lugo e Pontevedra rexistran descensos do 27% e 36% respectivamente, o que en termos absolutos supón 39 millóns menos de investimento na provincia de Pontevedra e case 7 menos en Lugo.

A licitación pública das Administracións Locais en Galicia acadou no ano 2016 os 187 millóns de euros, un 14,8% máis que no ano anterior. A redución da licitación das Administracións Locais afecta A Coruña (35% máis) e Pontevedra (14% máis), fronte aos descensos en Ourense (50% menos) e Lugo (25% menos).

En canto a desagregación segundo obra, os datos recollidos no **cadro 3.2.28.** reflicten que en Galicia no ano 2016 aumenta a licitación en obra civil en case 110 millóns de euros nominais, acadando os 712,8 millóns. De xeito contrario, a licitación para edificación se reduce, afectando esta caída a todas as provincias agás Ourense.

• Datos de vivenda

Dentro dos indicadores de demanda no ámbito da vivenda, destaca o relacionado co número de hipotecas constituídas. Os datos do INE amosan que no conxunto do ano 2016 diminúe tanto o número como o importe medio das hipotecas constituídas en Galicia. Na Comunidade Autónoma galega constituíronse 14.975 hipotecas urbanas, o que representa o 3,9% do total estatal, cinco décimas menos que no ano anterior. O **cadro 3.2.29.** reflicte que a nivel provincial a evolución da constitución de hipotecas non é uniforme, así nas provincias de A Coruña e Ourense cae en máis do 10% o número de hipotecas constituídas, fronte ao aumento do 7,8% en Pontevedra e do 2,2% en Lugo. A pesar do citado descenso, A Coruña segue sendo a provincia onde se constitúen máis hipotecas, con 6.513, seguida de Pontevedra, con 5.426.

No que respecta ao importe medio das hipotecas constituídas sobre vivendas urbanas en Galicia, fronte ao incremento no conxunto de España, en Galicia descende o seu valor no ano 2016 ao acadar un importe medio de 98.400 euros, un 12,8% inferior ao rexistrado en 2015. A diferenza do acontecido na Comunidade Autónoma, o importe medio das hipotecas urbanas constituídas no conxunto do Estado aumenta lixeiramente (1,4%) ata os 132.300 euros.

Hipotecas de fincas urbanas en Galicia e España 2015-16

	Hipotecas constituidas			Importe medio		
	2015	2016	16/15	2015	2016	16/15
				(en miles de euros)		
Galicia	15.523	14.975	-3,5	112,9	98,4	-12,8
A Coruña	7.333	6.513	-11,2	110,3	104,9	-4,9
Lugo	1.656	1.693	2,2	98,7	74,7	-24,3
Ourense	1.500	1.343	-10,5	94,5	82,7	-12,5
Pontevedra	5.034	5.426	7,8	126,8	102,0	-19,6
España	353.302	382.463	8,3	130,5	132,3	1,4
Galicia / España *(%)*	4,4	3,9		86,5	74,4	

Fonte: INE, *Estadística de hipotecas*

3.2.29.

Tipo medio dos préstamos hipotecarios 2009-16

	Interbancarios		Tipo medio préstamos hipotecarios Adquisición de vivenda libre	
	Mibor a un ano	Euribor a un ano	A máis de 3 anos Entid. de crédito España	Entre 1 e 5 anos Entid.de crédito Zona euro
		(medias anuais)		
2009	1,618	1,618	3,439	-
2010	1,350	1,350	2,770	-
2011	2,029	2,006	3,383	-
2012	1,111	1,111	3,416	-
2013	0,536	0,536	3,353	3,093
2014	0,477	0,476	3,004	2,818
2015	0,168	0,169	2,212	2,374
2016	-0,034	-0,034	1,952	2,053

Fonte: Banco de España, *Boletín estadístico*

3.2.30.

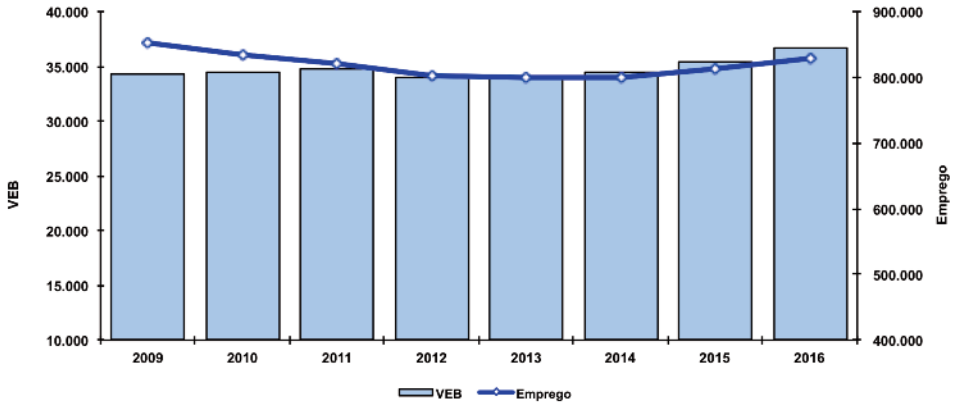
Compravenda de vivendas en Galicia e España 2009-16 (1)

	Galicia					España
	Total	A Coruña	Lugo	Ourense	Pontevedra	
2009	21.292	9.380	2.955	2.361	6.596	413.393
2010	22.570	10.344	3.119	2.728	6.379	439.591
2011	16.437	7.295	2.299	1.944	4.899	359.824
2012	14.534	6.597	1.820	1.634	4.483	318.534
2013	12.568	5.286	2.047	1.365	3.870	312.593
2014	11.966	5.126	1.914	1.163	3.763	318.830
2015	12.537	5.383	1.929	1.235	3.990	355.556
2016	13.505	6.018	1.809	1.433	4.245	403.866
16/15	968	635	-120	198	255	48.310
16/09	-7.787	-3.362	-1.146	-928	-2.351	-9.527

(1) datos 2016 son provisionais
Fonte: INE, *Estadística de transmisión de derechos de la propiedad*

3.2.31.

VEB e emprego nos servizos 2009-2016 (1)

(1) VEB pm, prezos correntes, en miles de euros; datos correxidos a efectos estacionais e de calendario (consulta: 27-03-2017)
Fonte: IGE, *Contas económicas trimestrais. Base 2010*

3.2.32.

Os datos facilitados polo INE reflicten un descenso xeneralizado nas catro provincias galegas no importe medio das hipotecas, do 24,3% en Lugo, acadando o importe medio os 74.700 euros, do 19,6% en Pontevedra (102.000 euros de importe medio), cae un 12,5% en Ourense (82.700 euros) e, finalmente, o importe medio en A Coruña diminúe un 4,9% (104.900 euros).

No ano 2016 increméntanse as compravendas de vivendas un 7,7% en Galicia, unha medra, sensiblemente inferior ao acontecido no conxunto do Estado (13,6%). En Galicia rexistráronse un total de 13.505 transaccións segundo os datos presentados polo INE, o que supón un 3,3% do total estatal. Todas as provincias galegas, agás Lugo, presentan en 2016 máis compravendas de vivendas que en 2015, rexistrándose o incremento máis significativo, en termos absolutos, na provincia de A Coruña (635 transaccións máis, un 11,8%), en termos relativos Ourense presenta un incremento do 16% no número de compravendas de vivendas (**cadro 3.2.31.**).

O valor medio do Índice de Prezos da Vivenda no ano 2016 aumenta tanto en Galicia como no conxunto do Estado. Mentres que en España o índice de prezos da vivenda aumenta un 4,7% en relación ao ano anterior para situarse en 69,9 puntos (2007=100), en Galicia o seu incremento é do 2%, situándose o seu valor medio en 75,1 puntos. Este menor crecemento apréciase tanto no caso da vivenda nova como na de segunda man, medrando en Galicia un 5,3% no caso da vivenda nova (85 puntos) e un 1% no da vivenda de segunda man (65,9 puntos en 2016), mentres que no conxunto do Estado, o índice aumenta un 6,5% no caso da vivenda nova e un 4,4% no da vivenda de segunda man, acadando os 81,5 e 62,5 puntos, respectivamente.

Servizos

O VEB do sector servizos aumentou un 3,3% de media no ano 2016, 1,2 puntos porcentuais por riba do avance de 2015. O perfil trimestral confirma a consolidación da evolución xa que pasa de taxas de crecemento interanuais do 2,6% no primeiro trimestre a un 3,4% no cuarto trimestre no ano.

En termos monetarios, segundo datos da Contabilidade rexional de España do INE, o valor engadido bruto do sector servizos ascendeu a 35.531 millóns de euros, o 61,3% do PIB galego, preto de seis puntos porcentuais inferior á media estatal (67,2%). Os datos da Contabilidade Rexional de España indican que Galicia xera o 4,7% do valor engadido bruto total do sector no conxunto do Estado, o que a sitúa novamente como a sexta Comunidade con maior peso relativo, por detrás de Madrid, Cataluña, Andalucía, Comunidade Valenciana e País Vasco.

Os indicadores de actividade do sector servizos (**cadro 3.2.33.**) mostran que en 2016 a cifra de negocios dos

Índice de cifra de negocios por sectores de actividade 2011-16

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
				(%)		
Xeral	-0,1	-2,9	-2,6	2,6	4,9	8,8
Comercio	1,3	-3,1	-2,4	2,6	5,0	10,2
Venta e reparación de vehículos de motor e motocicletas	-8,2	-16,0	-0,3	7,9	8,6	5,7
Comercio por xunto e intermediarios do comercio, salvo de vehículos de motor e motocicletas	5,0	-2,5	-2,2	3,4	5,8	14,6
Comercio a retallo, salvo de vehículos de motor e motocicletas	-2,4	-1,6	-3,4	-0,2	2,5	2,2
Outros servizos	-5,0	-3,4	-3,0	2,6	5,1	4,6
Transporte e almacenamento	0,6	-0,2	-1,2	4,9	2,4	2,0
Hostalería	-9,0	-5,6	-3,8	0,3	8,5	8,7
Información e comunicacións	-4,9	-6,2	-8,8	-2,0	2,8	4,4
Actividades profesionais, científicas e técnicas	-16,0	0,4	-4,8	4,6	5,0	-0,5
Actividades administrativas e servizos auxiliares	-0,9	-5,4	4,5	2,9	12,6	13,0

(1) Tasas de variación da media do que vai de ano
Fonte: IGE, Indicadores de activiade do sector servizos

3.2.33.

servizos de mercado aumentou de media un 8,8%, confirmando a recuperación das vendas e a facturación do sector iniciada no ano 2014, incremento asentado na recuperación da demanda interna.

As vendas da rama de comercio aumentaron un 10,2%, o dobre do crecemento rexistrado en 2015, como resultado do bo comportamento das vendas no comercio por xunto e intermediarios do comercio, con avances de máis do 14%. O comercio ao retallo tamén medrou pero a taxas inferiores ao ano anterior.

No que respecta ao resto de servizos, salienta o dinamismo das actividades administrativas e servizos auxiliares que medrou un 13% en 2016 e un 12,6% en 2015, fronte a incrementos inferiores ao 3% en 2014.

A cifra de negocios da rama de hostalería mantivo a elevada taxa de crecemento do ano anterior, acadando un 8,7% de aumento.

Por último, a cifra de negocios da rama de transporte e almacenamento modera levemente o seu crecemento e avanza un 2% en relación a 2015.

A mellora da actividade no sector servizos reflíctese nun incremento do emprego. As contas económicas indican que o traballo equivalente a tempo completo no sector servizos medra en Galicia un 2,2% no último ano, rexistrándose esta mesma tendencia positiva en todas as actividades agás nas actividades inmobiliarias (–5,7%) e nas financeiras e de seguros (–0,9%). As "actividades profesionais" e as de "comercio, transporte e hostalería" son as que presentan as taxas de crecemento máis acusadas, cun 4,6% e 2,3%, respectivamente.

No concernente ao emprego, a EPA sinala que o aumento de 15.100 ocupados no sector ven explicado fundamentalmente polo incremento da poboación ocupada nos subsectores de transporte e almacenamento, con 4.600 traballadores máis, de actividades sanitarias e de servizos sociais, con 3.800 ocupados máis, e nas actividades de información e comunicacións e profesionais, científicas e técnicas, con incrementos superiores aos 2.000 ocupados. Por contra, rexistráronse perdas de ocupación, en todo caso inferiores a mil ocupados, nas actividades administrativas e servizos auxiliares, na educación, nas actividades inmobiliarias e no comercio por xunto e ao retallo. Tras unha medra do 2,1%, a EPA estima que no ano 2016 están ocupados no sector servicios un total de 735.500 persoas, o que representa o 70,7% do emprego en Galicia, sendo especialmente importante a ocupación feminina xa que o 84% das mulleres ocupadas en Galicia traballan no sector servizos. Por ramas de actividade salienta o subsector do comercio, con 145.000 persoas, o 19,7% do emprego no sector, e o das actividades sanitarias e servizos sociais, con case 90.000 persoas (12,2%).

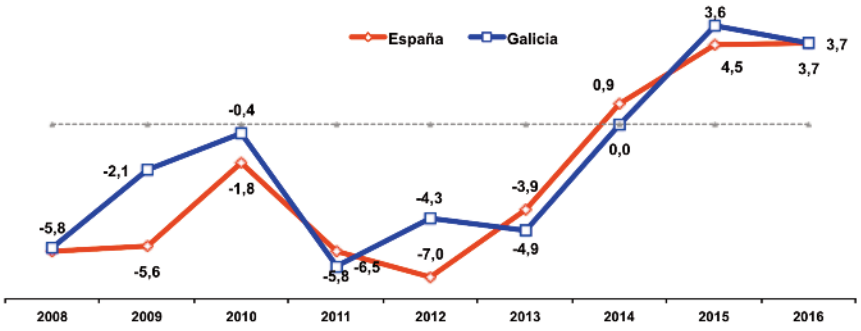
- **Comercio**

A evolución da actividade comercial en Galicia avanza como resposta ao crecemento da demanda de consumo

Comercio interior minorista 2008-16: índices de vendas e ocupación (1)

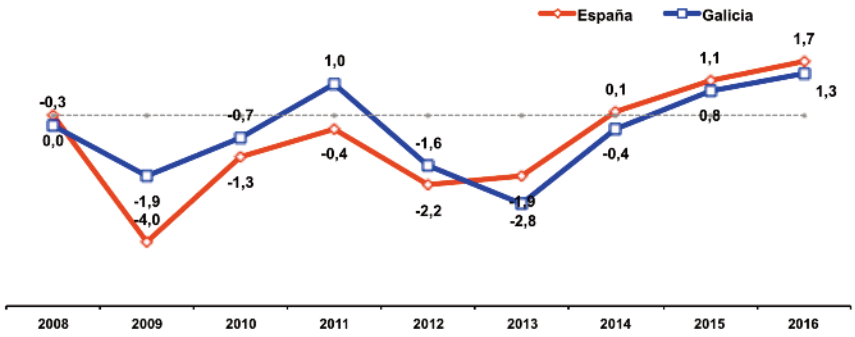
índice xeral de vendas *(prezos constantes)*

(en %)

índice de ocupación

(en %)

(1)Empresas incluídas na división 47 da CNAE-2009 *Comercio ao retallo, excepto de vehículos de motor e motocicletas*
Fonte: INE, *Índice de comercio al por menor*

3.2.34.

Comercio minorista en Galicia e España 2015-16: principais indicadores

	Empresas (1)			Locais (1)		
	2015	2016	16/15	2015	2016	16/15
Galicia	30.434	29.795	-639	37.917	37.233	-684
España	469.938	462.450	-7.488	583.796	576.211	-7.585

(1) datos a partir de INE, *Directorio central de empresas* (datos a 31 de decembro de cada ano)
Fonte: INE

3.2.35.

que se ven consolidando nos dous últimos anos. No ano 2016 a demanda interna mantense como o motor de crecemento da economía galega dende o lado da demanda, cunha achega ao crecemento agregado do PIB de 2,5 puntos. No concernente ao gasto en consumo final dos fogares galegos, este aumenta no último ano un 2,6% fronte ao 2,3% no ano 2015.

As vendas do comercio ao retallo, sen incluír as vendas de vehículos de motor e motocicletas, aumentan nos anos 2015 e 2016, tras un longo período de descenso dende o ano 2008. No último ano as vendas ao retallo presentan unha taxa de variación interanual do 3,7%, avance similar ao experimentado polas vendas no conxunto do Estado. Tal como se aprecia no **cadro 3.2.35.**,

esta evolución positiva do índice xeral de vendas polo miúdo non se traslada totalmente ao mercado de traballo xa que o índice de ocupación medra un 1,3% en relación á media do ano anterior, sendo esta porcentaxe catro décimas inferior á media española.

O número de establecementos de comercio ao retallo a 1 de xaneiro de 2016 descendía en Galicia ata os 37.233, o que supón unha redución de 684 establecementos en relación á mesma data do ano anterior. Dende o ano 2010, primeiro dispoñible na serie estatística, o número de locais de comercio ao retallo descendeu continuamente en Galicia, existindo no ano 2016 case 3.500 locais de comercio ao retallo menos que en 2010. O maior descenso prodúcese na categoría de comercio ao retallo en establecementos non especializados (2.207 locais menos que en 2010), seguido polos establecementos de comercio ao retallo de outros artigos de uso doméstico en establecementos especializados (766 locais menos).

O número de empresas de comercio ao retallo existentes en 2016 cae ata as 29.795 empresas, 639 menos que ano anterior, e 3.317 empresas menos que no ano 2010, sendo, como no caso dos locais, as empresas de comercio ao retallo en establecementos non especializados os que se reducen en maior número, con 2.220 menos que no ano 2010. O seu peso relativo no total estatal cae unha décima, ata o 6,4%.

En termos de emprego, tal como recolle o *cadro 2.1.5. [Afiliacións á Seguridade Social 2015-16: distribución segundo principais ramas de actividade]*, no ano 2016 a actividade de comercio ao retallo, salvo vehículos de motor e motocicletas (CNAE 45), segue a ser con diferencia a que acolle un maior número de afiliacións á S.S., con 107.029 persoas afiliadas, o 11,2% do total, e un 1,3% superior ás rexistradas no ano anterior. O 32% do total de afiliados na actividade de comercio ao retallo pertencen ao réxime especial de autónomos.

• Turismo

O número de turistas que chegaron a Galicia no ano 2016 ascendeu a 4,3 millóns de persoas (**cadro 3.2.36.**), un 5,8% máis que no ano anterior, o que representa o 4,3% do turismo nacional total. Máis de dous terzos do incremento no número de viaxeiros provén dun maior número de chegadas de viaxeiros residentes en España.

No ano 2016 chegaron a Galicia 239 mil turistas máis, dos que 177 mil son residentes en España e 62 mil, residentes no estranxeiro.

En relación ao ano anterior, o incremento do 5,8% ven influenciado por unha maior demanda de viaxeiros residentes no estado español que estranxeiros (6% e 5,3%, respectivamente). Esta medra no número de viaxeiros en Galicia é case un punto inferior á rexistrada no conxunto do Estado (6,7%), por mor da mellor evolución experimentada no caso dos viaxeiros estranxeiros, que aumentan en España un 9,5% fronte a só un 5,3% en Galicia. Por contra o número de viaxeiros nacionais que chegan a Galicia aumenta en maior medida que na media estatal (6% e 4% respectivamente), o que contribúe a aumentar o peso deste turismo nacional que en Galicia acada o 71,8% do total, fronte ao 49,7% de media no Estado.

A provincia de A Coruña segue a ser a que acolle o maior número de viaxeiros, con 2,1 millóns, superando a Pontevedra, con 1,3 millóns de viaxeiros. Asemade, o devandito comportamento positivo do sector reflíctese tamén no feito de que todas as provincias galegas, agás Lugo, presentan unha medra tanto no número de viaxeiros como de pernoitas nos seus establecementos. Na provincia de Lugo cae o número de viaxeiros en relación ao ano anterior, aínda que se incrementan as pernoitas. En relación ao ano anterior, Pontevedra rexistra o maior incremento en termos absolutos e relativos, con 136 mil viaxeiros máis (11,9% máis que no ano anterior), sendo esta meda do 5,8% (112 mil persoas) en A Coruña e do 8,5% (24 mil persoas) en Ourense. Como se desprende do **cadro 3.2.36.**, a provincia de Lugo reduce en case 34 mil os viaxeiros que recibe, o que supón un 4,8% menos que en 2015.

Asociado ao incremento de viaxeiros, no ano 2016 prodúcese, tanto en Galicia como en España, un aumento paralelo nas pernoitas en establecementos hoteleiros. Ao longo do último ano, estas últimas experimentaron en Galicia unha mellora do 7,2% respecto aos datos do ano precedente, acadando as 8,2 millóns de pernoitas. As taxas de incremento do número de viaxeiros e de pernoitas en Galicia son similares ás rexistradas de media no Estado.

Viaxeiros, pernoitas e estadía media en establecementos hoteleiros en Galicia e España 2015-16 (1)

2015

	Viaxeiros			Pernoitas			Estadía media
	Total	residentes en España	residentes no estranxeiro	Total	residentes en España	residentes no estranxeiro	
Galicia	4.086.189	2.928.462	1.157.729	7.684.702	5.868.298	1.816.404	1,88
A Coruña	1.944.869	1.219.363	725.507	3.412.550	2.280.720	1.131.830	1,75
Lugo	710.692	507.097	203.595	1.027.072	793.860	233.212	1,45
Ourense	289.278	261.202	28.076	544.797	486.508	58.289	1,88
Pontevedra	1.141.350	940.800	200.551	2.700.283	2.307.210	393.073	2,37
España	93.216.968	47.523.598	45.693.370	308.235.728	110.254.905	197.980.823	3,31

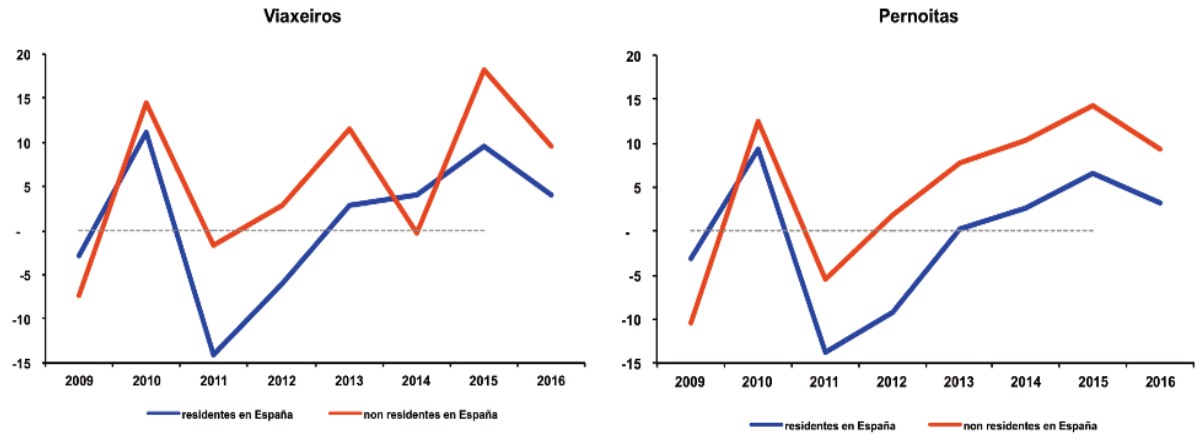
2016

	Viaxeiros			Pernoitas			Estadía media
	Total	residentes en España	residentes no estranxeiro	Total	residentes en España	residentes no estranxeiro	
Galicia	4.324.822	3.105.377	1.219.445	8.241.739	6.310.726	1.931.013	1,91
A Coruña	2.057.306	1.335.514	721.792	3.543.433	2.425.738	1.117.695	1,72
Lugo	676.800	477.582	199.218	1.056.796	827.375	229.421	1,56
Ourense	313.755	280.670	33.085	613.407	543.223	70.184	1,96
Pontevedra	1.276.961	1.011.611	265.350	3.028.103	2.514.390	513.713	2,37
España	99.502.990	49.462.182	50.040.808	330.034.015	113.701.332	216.332.683	3,32

(1) datos 2016 son provisionais
Fonte: INE, *Encuesta de ocupación hotelera*

3.2.36.

Viaxeiros e pernoctacións 2009-16: taxa de variación e distribución segundo orixe

(1) datos 2016 son provisionais
Fonte: INE, *Encuesta de ocupación hotelera*

3.2.37.

Grao de ocupación e estadía media en establecementos hoteleiros en Galicia e España 2008-16 (1)

Galicia

	Grao de ocupación por praza			Estadía media
	Total	Valor máximo	Valor mínimo	Total
2009	32,4	56,2	19,4	2,19
2010	34,1	59,6	17,9	2,15
2011	29,8	53,3	17,2	2,14
2012	27,5	50,9	15,3	2,07
2013	28,4	54,4	15,8	2,00
2014	29,4	56,1	16,1	1,95
2015	32,0	60,8	16,4	1,88
2016	34,2	64,0	18,0	1,91

España

	Grao de ocupación por praza			Estadía media
	Total	Valor máximo	Valor mínimo	Total
2009	49,3	67,6	34,9	3,25
2010	49,3	70,1	34,4	3,26
2011	53,5	72,6	36,3	3,36
2012	50,2	70,2	36,6	3,38
2013	51,2	71,9	35,8	3,41
2014	52,8	73,8	38,4	3,36
2015	55,0	76,3	40,5	3,31
2016	58,0	78,0	43,4	3,32

(1) datos 2016 son provisionais
Fonte: INE, *Encuesta de ocupación hotelera*

3.2.38.

A evolución do número de viaxeiros e de pernoitas explica a lixeira melloría da estadía media nos establecementos hoteleiros galegos, que se sitúa en 1,91 días (3,32 días no conxunto do Estado). En Galicia, a estadía media dos viaxeiros estranxeiros é de 1,58 días, cifra sensiblemente inferior á rexistrada no caso dos viaxeiros residentes en España (2,03 días). Como se deduce no devandito **cadro 3.2.36.,** a estadía media dos turistas estranxeiros no conxunto do Estado foi de 4,32 días e a dos viaxeiros españois, de 2,30 días. As catro provincias galegas presentan unha estadía media moi inferior á do conxunto do Estado, se ben no caso dos residentes en España a estadía media na provincia de Pontevedra é superior á estatal (2,49 fronte a 2,30 en España).

Unha das debilidades que caracterizan o sector é a súa alta estacionalidade. Así, tal como se reflicte no **cadro 3.2.38.**, o grao máximo de ocupación hoteleira por praza en Galicia é do 64%, corenta e seis puntos por riba do rexistrado como mínimo. Para o conxunto de España, estas porcentaxes acadan o 78% e o 43,4% respectivamente. No conxunto do ano, o grao de ocupación hoteleira por praza sitúase no 34,2%, 2,2 puntos porcentuais superior ao do ano anterior, aínda que lonxe da media estatal, que foi do 58%.

Para analizar a evolución dos prezos recibidos polos empresarios utilizamos o índice de prezos hoteleiros (IPH), que ten en conta as tarifas que aplican a todos os seus clientes, isto é a fogares, empresas, touroperadores e axencias de viaxes. O IPH en Galicia presenta no ano 2016 unha taxa de variación interanual positiva do 3,1% (3% no ano precedente). Todas as CC.AA. presentan unha medra deste índice de prezos, sendo o incremento medio no conxunto do Estado do 5,4%, sete décimas máis que no ano anterior.

O incremento de ocupación e de prezos favorecen unha mellora da rendibilidade das actividades hoteleiras, que se observa na análise de dous indicadores de rendibilidade do sector, como son a tarifa media diaria e os ingresos por habitación dispoñible.

A tarifa media diaria mide os ingresos medios diarios obtidos por habitación ocupada. Esta tarifa incrementouse en Galicia no ano 2016 un 1,2%, fronte ao avance do 4,1% no ano anterior. No 2016 de media no

Turismo rural en Galicia e España 2015-16 (1): principais indicadores

	2015		2016		16/15	
	Galicia	España	Galicia	España	Galicia	España
Viaxeiros	193.328	3.264.187	210.082	3.593.857	16.754	329.670
residentes en España	147.477	2.713.329	152.905	2.935.818	5.428	222.489
residentes no estranxeiro	45.850	550.858	57.177	658.038	11.327	107.180
Pernoitas	362.233	8.825.067	423.953	9.838.356	61.720	1.013.289
residentes en España	289.095	6.674.538	315.695	7.274.029	26.600	599.491
residentes no estranxeiro	73.138	2.150.529	108.258	2.564.327	35.120	413.798
Grao de ocupación por praza			(%)			
media	15,6	16,6	18,2	18,0		
fin de semana	24,4	29,5	28,2	31,7		
Estadía media *(en días)*	1,87	2,70	2,02	2,74		

(1) datos 2015 son provisionais
Fonte: INE, *Encuesta de ocupacion en alojamientos de turismo rural*

3.2.39.

Estado os ingresos medios medraron un 4,5% interanual.

Os ingresos medios por habitación dispoñible aumentaron en 22,3 euros nominais en Galicia en 2016, un 8% máis que no anterior. O incremento medio no Estado foi de 53,9 euros, un 10,6%.

O abano de posibilidades de turismo extrahoteleiro ampliase cara a novas opcións de difícil cuantificación estatística; máis dentro deste tipo de turismo destaca o turismo rural. A evolución do turismo rural nos últimos anos pode definirse como moi positiva atendendo ao número de viaxeiros e pernoitas. Segundo se reflicte no **cadro 3.2.39.**, no ano 2016 o número de viaxeiros aloxados en establecementos de turismo rural presenta unha medra do 8,7% en relación ao ano anterior, acadando as 210 mil persoas, en tanto que o número de pernoitas ascende a 424 mil, un 17% superior ás pernoitas de 2015. A importancia relativa da actividade en Galicia en comparación coa media española se sitúa no 5,8% no caso dos viaxeiros (8,7% no caso dos residentes no estranxeiro), situándose no 4,3% no das pernoitas (4,2% nos estranxeiros).

Ao igual que se observa nos establecementos hoteleiros, a meirande parte dos viaxeiros que acoden a establecementos de turismo rural en Galicia son de nacionalidade española (72,8%), se ben no último ano rexístrase un forte incremento dos viaxeiros estranxeiros, cunha medra próxima aos 12 mil viaxeiros. O 48,8% dos viaxeiros residentes proceden de dentro da Comunidade, seguidos polos procedentes de Madrid (16,7% do total) e Cataluña (6,7% do total).

O grao de ocupación medio por praza en establecementos de turismo rural continuou mellorando en 2016 ata situarse en Galicia no 18,2%, fronte ao 15,6% do ano anterior, sendo tamén levemente superior á rexistrada de media en España (18%). Na fin de semana o grao de ocupación por praza ascende ata o 28,4% na Comunidade Autónoma e ata o 30,2% no conxunto do Estado. A estadía media nos establecementos galegos situouse en 2,18 días, próxima aos 2,84 da media estatal.

• Transporte

A utilización dos diferentes servizos de transporte está condicionada pola evolución da actividade económica en xeral e a dos distintos sectores en particular, e, fundamentalmente, polas infraestruturas existentes para a provisión do servizo. Por isto a estrada é a vía de comunicación máis importante tanto no tráfico de pasaxeiros como de mercadorías, seguíndolle en importancia o transporte marítimo nos portos do Estado no caso das mercadorías, e a vía aérea no transporte de pasaxeiros.

No concernente ao movemento de mercadorías transportadas por estrada, Galicia rexistra en 2016 un incre-

Transporte de mercadorías e pasaxeiros 2015-16

	Mercadorías			Pasaxeiros		
	2015	2016	16/15	2015	2016	16/15
	(en miles de tm.)		(%)	(en miles de persoas)		(%)
Estrada (1)	97.593,0	98.427,0	0,9	60.314,0	60.885,0	0,9
Ferrocarril (2)	2.473,2		-100,0	686,8		-100,0
Marítimo (3)	33.502,2	33.920,8	1,2	368,2	316,8	-14,0
Marítimo (4)	1.603,0	1.698,8	6,0	1.225,7	1.351,2	10,2
Aéreo	2,99	2,96	-1,1	4.035,5	4.528,0	12,2

(1) os datos de pasaxeiros refírense a transporte urbano en autobús

(2) viaxeiros de longa distancia con orixe en Galicia

(3) tráfico nos portos do Estado; os datos de pasaxeiros refírense ós pasaxeiros de cruceiros

(4) tráfico nos portos de Portos Galicia

Fonte: elaboración propia CES-Galicia

3.2.40.

Transporte interior por estrada nas CC.AA. 2015-16 (1)

	2015				2016				16/15
	Total	intrarrexional	interrexional	internacional	Total	intrarrexional	interrexional	internacional	
	(en miles de tm.)	(%)			(en miles de tm.)	(%)			
Andalucía	191.655	73,5	22,9	3,7	203.768	72,5	24,3	3,2	6,3
Aragón	88.091	45,2	50,7	4,1	91.567	41,1	53,7	5,2	3,9
Asturias	44.647	61,1	37,5	1,4	38.842	57,0	41,4	1,5	-13,0
Baleares	18.540	85,6	14,2	0,2	22.585	89,4	10,4	0,2	21,8
Canarias	34.271	99,9	0,1	-	40.300	100,0	0,0	-	17,6
Cantabria	33.617	47,1	50,3	2,6	29.274	38,4	57,8	3,7	-12,9
Castela-A Mancha	107.712	41,9	55,8	2,4	103.851	36,6	60,8	2,5	-3,6
Castela e León	137.744	54,4	43,4	2,2	132.479	51,9	45,5	2,7	-3,8
Cataluña	237.626	66,1	26,7	7,2	242.222	67,0	26,3	6,8	1,9
C. Valenciana	189.478	59,0	37,0	4,0	205.834	58,6	37,9	3,5	8,6
Estremadura	33.444	54,1	41,8	4,0	31.488	54,3	42,1	3,6	-5,8
Galicia	97.593	72,8	23,6	3,5	98.427	72,3	23,3	4,4	0,9
Madrid	108.860	40,0	57,3	2,8	115.132	40,8	56,4	2,8	5,8
Murcia	63.889	47,5	46,4	6,1	70.433	47,9	47,5	4,6	10,2
Navarra	46.727	38,9	55,4	5,8	46.983	42,5	51,7	5,7	0,5
País Vasco	91.024	45,2	48,8	6,1	91.691	46,3	46,6	7,1	0,7
A Rioxa	19.016	30,3	68,2	1,5	15.718	32,3	64,8	2,9	-17,3
Ceuta e Melilla	1.136	88,7	9,3	1,9	1.188	90,1	8,1	-	4,6
Total	1.545.071	57,7	38,2	4,1	1.581.783	57,3	38,6	4,1	2,4

(1) toneladas transportadas por cabezas tractoras e camións con capacidade de carga útil superior a 3,5 tm. e con peso superior a 6 tm., matriculados en España

Fonte: Ministerio de Fomento, *Transporte de mercancías por carretera*

3.2.41.

mento do 0,9% do volume total respecto ao ano anterior, acadando as 98,4 millóns de toneladas, o que representa o 6,2% do total estatal. Como amosa o **cadro 3.2.41.**, o peso relativo do comercio interrexional no tráfico total galego é do 23,3%,, o máis reducido entre as Comunidades Autónomas peninsulares, a diferencia do que acontece no caso do comercio intrarrexional o segundo máis elevado, por detrás de Andalucía, co 72,3% do total. Finalmente o 4,4% do total do transporte interior por estrada en Galicia ten unha orixe internacional, tres décimas porcentuais máis que na media do Estado.

O segundo medio de transporte en importancia en canto a volume de mercadorías transportadas é o marítimo (**cadro 3.2.42.**), que move aproximadamente a cuarta parte do total de mercadorías transportadas en Galicia. Tras unha medra do 1,2% en relación ao ano anterior, os portos de interese xeral moveron un total de 33.921 miles de toneladas (o 6,7% do total estatal),

Tráfico de mercadorías nos portos de interese xeral 2015-16

	Graneis líquidos		Graneis sólidos		Mercadoría xeral	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
			(en tm.)			
Total	9.801.204	10.698.647	16.326.461	15.366.134	6.919.669	7.205.722
A Coruña	7.461.303	8.178.343	4.807.720	4.391.087	903.983	1.012.318
Ferrol-San Cibrao	2.194.477	2.276.264	9.839.875	9.400.301	725.213	778.577
Marín-Ría de Pontevedra	-	8	996.559	1.025.108	1.113.805	1.267.175
Vigo	54.594	59.883	278.868	229.082	3.646.148	3.546.675
Vilagarcía	90.830	184.149	403.439	320.556	530.520	600.977
Total Portos do Estado	167.136.733	167.298.603	95.803.142	91.896.229	223.425.190	235.293.395
Galicia / España (%)	5,9	6,4	17,0	16,7	3,1	3,1

	Pesca fresca		Avituallamento e tráfico local		Total	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
			(en tm.)			
Total	120.359	126.502	334.463	523.815	33.502.156	33.920.820
A Coruña	40.459	43.427	151.628	350.073	13.365.093	13.975.248
Ferrol-San Cibrao	284	238	17.962	13.349	12.777.811	12.468.729
Marín-Ría de Pontevedra	1.799	2.047	13.280	11.953	2.125.443	2.306.291
Vigo	77.817	80.790	146.978	142.352	4.204.405	4.058.782
Vilagarcía	-	-	4.615	6.088	1.029.404	1.111.770
Total Portos do Estado	204.703	220.655	11.871.059	12.984.896	498.440.827	507.693.778
Galicia / España (%)	58,8	57,3	2,8	4,0	6,7	6,7

Fonte: Ministerio de Fomento, *Transporte marítimo*

3.2.42.

situándose novamente en 2016 a autoridade portuaria de A Coruña como a de maior movemento, ao acoller máis do 40% do tráfico total de mercadorías (13.975 miles de toneladas), seguido por Ferrol-San Cibrao, cun 36,8% (12.469 miles de toneladas) do total de mercadorías transportadas en Galicia nos portos de interese xeral.

Comparado co ano anterior, cómpre salientar que todos os portos, agás os de Ferrol-San Cibrao e Vigo, rexistran incrementos no movemento de mercadorías, salientando o de A Coruña, cunha medra de seiscentas mil toneladas influenciado en gran medida polo comportamento dos graneis líquidos, que compensa a redución no transporte nos graneis sólidos. En termos relativos, a medra máis importante corresponde a Marín-Ría de Pontevedra e Vilagarcía, con aumentos en torno ao 8%.

En termos de volume, o movemento máis importante corresponde aos graneis sólidos, con 15.366 miles de toneladas, un 5,9% superior ao rexistrado no ano anterior, das que o porto de Ferrol-San Cibrao move o 61,2% (9,4 millóns de toneladas) e o de A Coruña, un 28,6% (4,4 millóns de toneladas). Como reflicte o citado **cadro 3.2.42.**, o transporte de graneis líquidos é o segundo en importancia en canto a volume, que, tras un incremento do 9,2%,acada os 10.699 miles de toneladas, das que máis das tres cuartas partes (case 8,2 millóns de toneladas) corresponden ao porto de A Coruña.

O tráfico de pesca fresca en Galicia representa o 57,3% do total realizado nos portos de interese no conxunto do Estado, acadando as 126 mil toneladas no ano 2016, un 1,1% máis que no exercicio precedente. Entre os portos galegos cómpre mencionar a importancia do porto de Vigo ao mover en torno ao 64% das descargas de pesca fresca.

No que respecta aos portos xestionados por Portos de Galicia, no ano 2016, despois do marcado descenso do ano anterior, o volume de mercadorías movidas neses portos aumenta un 5,9%. O porto de Cariño, tras un incremento do 6% respecto ao ano precedente, sitúase como o porto máis importante en termos de volume, con 525,5 miles de toneladas, seguido do porto de Ribadeo, con 487,4 miles de toneladas, e Brens-Cee, con

Tráfico de mercadorías nos portos xestionados por Portos de Galicia 2015/16

	2015		2016		16/15
	(en tm.)	(% / total)	(en tm.)	(% / total)	(%)
Total	1.603.503,9		1.698.835,1		5,95
Cariño	495.809,0	30,9	525.520,9	30,9	5,99
Ribadeo	475.291,7	29,6	487.370,8	28,7	2,54
Brens-Cee	345.027,0	21,5	345.222,0	20,3	0,06
Pobra do Caramiñal	128.983,0	8,0	139.609,0	8,2	8,24
Viveiro-Celeiro	115.132,2	7,2	161.710,4	9,5	40,46
Ribeira	33.489,0	2,1	38.591,0	2,3	15,23
Laxe	7.374,0	0,5	-	-	-
Burela	1.440,0	0,1	-	-	-
Outros (1)	958,0	0,1	811,0	0,0	-15,34

(1) Outros portos con tráfico comercial esporádico: Pontecesures, Portonovo e Canido.
Fonte: Portos de Galicia

3.2.43.

Tráfico ferroviario de viaxeiros e mercadorías en Galicia e España 2014-15 (1)

	2014			2015			15/14		
	Viaxeiros		Mercadorías	Viaxeiros		Mercadorías	Viaxeiros		Mercadorías
	Media distancia	Longa distancia		Media distancia	Longa distancia		Media distancia	Longa distancia	
			(en tm.)			(en tm.)		(%)	
Galicia	2.974.693	664.578	2.211.246	3.313.894	686.824	2.473.155	11,4	3,3	11,8
A Coruña	1.725.042	270.449	1.621.832	1.913.886	283.232	1.817.744	10,9	4,7	12,1
Ourense	216.744	183.609	91.883	226.124	191.301	86.510	4,3	4,2	-5,8
España	29.602.624	29.607.463	18.834.670	30.360.439	30.780.299	18.274.161	2,6	4,0	-3,0

(1) viaxeiros subidos; mercadorías en orixe
Fonte: Renfe Operadora

3.2.44.

345 mil toneladas. Estes tres portos concentran o 80% do volume total de mercadoría (**cadro 3.2.43.**).

De acordo coas cifras ofrecidas polo Ministerio de Fomento, a cota modal do ferrocarril en Galicia acada menos do 2% do total de mercadorías transportadas (toneladas), mentres que en España é do 4%, acadando cotas en torno ao 20% en Alemaña ou Francia. O trafico ferroviario de mercadorías en Galicia foi de case 2,5 millóns de toneladas, o que representa o 13,5% do total do Estado. A nivel provincial, A Coruña, con 1,8 millóns de toneladas, representa o 73,5% do tráfico ferroviario de mercadorías total galego e o 10% do total estatal (**cadro 3.2.44.**). En relación ao transporte de pasaxeiros en ferrocarril, tras unha medra interanual de case o 10%, o número de persoas subidas nas estacións galegas supera en 2015 os catro millóns. O número de viaxeiros de media distancia convencional aumenta en Galicia un 11,4%, acadando os 3,3 millóns de persoas, mentres que os de longa distancia o fai a un ritmo do 3,3%, situándose en 686.824 viaxeiros.

A provincia de A Coruña acolle o 57,8% dos viaxeiros de media distancia convencional (1.913.886 persoas), seguida pola provincia de Pontevedra, co 34,3% do total (1.138.031 viaxeiros). No que respecta á longa distancia, as que presentan un maior número de viaxeiros subidos nas súas estacións son a provincia de A Coruña, con 283.232 persoas (41,2%), e a de Ourense, con 191.301 viaxeiros (27,9%).

A carencia que presenta a infraestrutura ferroviaria no que respecta ao tráfico de mercadorías limita o aproveitamento das súas vantaxes, tanto en termos económicos, mediambientais ou no que respecta á diminución da conxestión no trafico por estrada.

Tráfico comercial aéreo 2015-16 (1)

Operacións

	2015	2016	16/15
Aeroportos galegos	44.804	48.469	8,2
A Coruña	14.683	15.635	6,5
Santiago	20.541	21.277	3,6
Vigo	9.580	11.557	20,6
Total España	1.902.967	2.045.034	7,5
Galicia / España (%)	2,4	2,4	

Pasaxeiros

	2015	2016	16/15
Aeroportos galegos	4.035.664	4.528.037	12,2
A Coruña	1.025.688	1.063.291	3,7
Santiago	2.296.409	2.510.740	9,3
Vigo	713.567	954.006	33,7
Total España	207.421.046	207.414.141	0,0
Galicia / España (%)	1,9	2,2	

Mercadorías

	2015	2016	16/15
	(en Kg.)		(%)
Aeroportos galegos	2.988.584	2.957.002	-1,1
A Coruña	140.669	184.307	31,0
Santiago	2.311.393	2.296.632	-0,6
Vigo	536.522	476.063	-11,3
Total España	715.552.111	795.575.212	11,2
Galicia / España (%)	0,4	0,4	

(1) non se inclúen outras clases de tráfico (militares, de estado, privados e traballos aéreos)
Fonte: AENA, *Informes estadísticos anuales de los aeropuertos españoles*

3.2.45.

No concernente ao movemento aéreo de mercadorías, o volume transportado en 2016 no sistema aeroportuario galego aumenta nun 12,2% respecto ao ano anterior, acadando un total de 2,96 mil toneladas transportadas, o que supón tan só o 0,4% do total estatal. Como reflicte o **cadro 3.2.45.**, o aeroporto de Santiago move un total de 2.297 toneladas, máis do 77,7% do total.

Finalmente, a evolución do tráfico aéreo de pasaxeiros, reflicte o dinamismo do sector turístico no ano 2016, de xeito que, no conxunto do sistema aeroportuario galego experimentándose incrementos superiores ao do total dos aeroportos españois no caso do número total de pasaxeiros e do número de operacións (**cadro 3.2.45.**).

O movemento de aeronaves nos aeroportos galegos aumenta un 8,2% respecto ao ano precedente, rexistrándose esta medra nos tres aeroportos galegos, salientando o incremento de case 2.000 operacións no aeroporto de Vigo. O incremento no número de operacións tradúcese nunha medra do número de pasaxeiros no sistema aeroportuario galego do 12,2%, superando deste xeito os catro millóns e medio de persoas en 2016 (2,2% do total estatal). O devandito incremento rexístrase nos tres aeroportos galegos mais con distinta intensidade, sendo Vigo o de maior crecemento, cun 33,7% e 240 mil pasaxeiros máis, seguido de Lavacolla, con 214 mil pasaxeiros máis. O aeroporto de Santiago segue sendo o que acolle o maior número de viaxeiros, con máis de 2,5 millóns de persoas (o 55,4% do total de Galicia), seguido do aeroporto de Alvedro, que supera o millón de pasaxeiros (23,5%), e finalmente o aeroporto de Peinador, con 954.000 viaxeiros (21,1% do total galego).

No que respecta ao transporte marítimo, no ano 2016

Tráfico de pasaxeiros nos portos de interese xeral 2015-16

	Liña regular (augas interiores)			Cruceiros		
	2015	2016	16/15	2015	2016	16/15
			(%)			(%)
Total	1.281.725	1.421.617	10,9	368.179	316.647	-14,0
A Coruña	-	12.142		140.451	126.735	-9,8
Ferrol-San Cibrao	8.791	9.852	12,1	21.559	20.061	-6,9
Marín	73.847	92.510	25,3	-	-	-
Vigo	1.197.390	1.305.371	9,0	204.979	169.093	-17,5
Vilagarcía	1.697	1.742	2,7	1.190	758	-36,3
Total Portos do Estado	22.425.018	23.765.811	6,0	8.436.262	8.436.262	0,0
Galicia / España (%)	5,7	6,0		4,4	3,8	

Fonte: Autoridades Portuarias e Puertos del Estado

3.2.46.

Entidades de crédito en Galicia e España 2009-16 (1): oficinas, depósitos do sector privado e créditos

	Oficinas			Depósitos (2)				Créditos		
Galicia										
	Entidades de depósito	Establecementos financeiros de crédito	Banco de España	Totais	Depósitos á vista	Depósitos de aforro	Depósitos a prazo	Totais	AA.PP.	Outros sectores residentes
							(en millóns de euros)			
2009	2.395	19	1	50.819,6	8.618,9	13.848,7	28.352,0	71.282,7	1.791,1	69.491,6
2010	2.357	15	1	53.035,0	8.821,8	14.199,7	30.013,5	70.509,1	2.612,0	67.897,2
2011	2.136	15	1	51.377,6	7.655,0	14.275,8	29.446,9	64.075,9	2.584,4	61.491,6
2012	2.005	14	1	50.851,4	7.347,6	14.352,0	29.151,7	55.021,1	3.060,9	51.960,2
2013	1.834	9	1	52.763,7	7.973,6	15.417,4	29.372,7	50.104,3	2.710,0	47.394,3
2014	1.727	9	1	55.342,4	9.566,5	16.939,2	28.836,8	44.911,7	3.008,5	41.903,2
2015	1.703	8	1	55.550,7	11.320,1	18.858,6	25.372,0	43.020,2	2.805,4	40.214,8
2016	1.591	8	1	57.069,2	14.085,3	21.135,0	21.848,9	42.562,8	2.443,3	40.119,5
España										
	Entidades de depósito	Establecementos financeiros de crédito	Banco de España	Totais	Depósitos á vista	Depósitos de aforro	Depósitos a prazo	Totais	AA.PP.	Outros sectores residentes
							(en millóns de euros)			
2009	44.085	345	23	1.142.012,5	265.612,8	207.850,1	668.549,6	1.837.760,8	61.227,7	1.776.533,1
2010	42.894	270	23	1.148.252,8	263.438,8	211.346,0	673.468,0	1.856.783,3	74.492,0	1.782.291,3
2011	39.843	260	16	1.109.655,9	267.600,5	203.004,2	639.051,2	1.798.025,7	82.989,2	1.715.036,6
2012	37.903	239	16	1.100.443,7	264.840,6	199.112,4	636.490,7	1.634.654,9	96.890,4	1.537.764,5
2013	33.527	186	16	1.134.914,5	290.344,4	206.530,4	638.039,7	1.469.010,4	76.626,6	1.392.383,8
2014	31.817	182	16	1.139.756,4	337.486,4	221.985,3	580.284,6	1.422.890,3	94.697,0	1.328.193,3
2015	30.921	166	16	1.135.872,1	395.588,1	254.287,7	485.996,3	1.360.361,1	85.708,6	1.274.652,5
2016	28.643	164	16	1.140.814,4	465.311,4	288.228,2	387.274,8	1.306.395,9	83.866,3	1.222.529,5

(1) datos a decembro de cada ano; non se inclúen as oficinas no estranxeiro

(2) depósitos á vista: instrumentos financeiros no que as cantidades depositadas se poden retirar ou transferir en calquera momento, sin previo aviso á entidade

depósitos de aforro: instrumentos financeiros nos que o tenedor, previo aviso, ten que agardar un periodo fixo para poder dispor dos seus fondos

depósito a prazo: os contratatados por un prazo de tempo determinado.Nun sentido máis amplo tamén se recolle nesta denominación a algúns activos financeiros non negociables

Fonte: IGE

3.7.47.

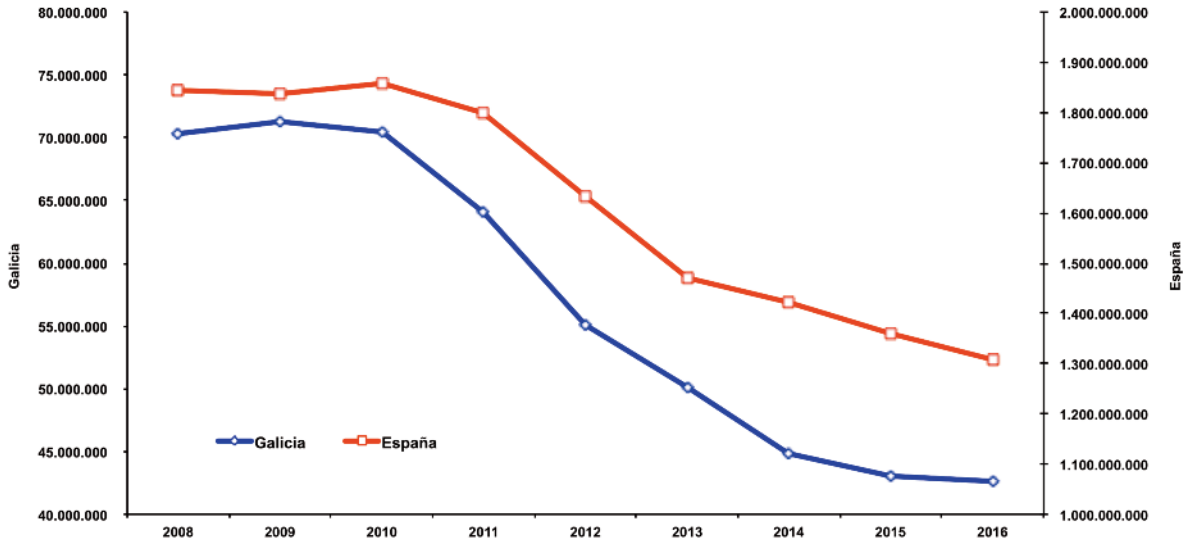
Oficinas das entidades de crédito (1)

	2008	2013	2014	2015	2016
A Coruña	994	746	704	699	648
A Coruña	306	210	196	193	
Ferrol	60	42	41	40	
Santiago de Compostela	113	85	80	82	
resto de concellos	515	409	387	384	
Lugo	336	273	261	257	248
Lugo	89	65	62	60	
resto de concellos	247	208	199	197	
Ourense	375	242	224	219	204
Ourense	123	84	78	76	
resto de concellos	252	158	146	143	
Pontevedra	829	582	547	547	500
Pontevedra	89	60	56	55	
Vigo	317	219	205	206	
resto de concellos	423	303	286	286	
Total	2.534	1.843	1.736	1.722	1.600

(1) datos a 31 de decembro de cada ano
Fonte: IGE

3.2.48.

Créditos en Galicia e España 2008-16

Fonte: IGE

3.2.49.

o tráfico de pasaxeiros nos portos de interese xeral diminuíu no caso dos cruceiros nun 14% para situarse nas 316.647 persoas, o 3,8% do total estatal. No que se refire ao número de viaxeiros de liña regular, o forte incremento rexistrado na ría de Vigo de case 108 mil viaxeiros, xunto co aumento en todas as liñas, explica a medra do 10,9% en Galicia (**cadro 3.2.46.**).

• Sector financeiro

No ano 2016 as entidades financeiras españolas avanzan nunha senda de facilidade no acceso á liquidez e mellora da calidade dos seus activos, o que unido á recuperación económica e aos baixos custos financeiros, constitúe un bo marco para reactivar as actividades en

Créditos a outros sectores residentes en España 2008-16: distribución segundo finalidades

Crédito total

	Total	Financiamento actividades productivas	Outro financiamento a fogares				ISFLSH (1)	Sen clasificar
			Total	Adquisición e rehabilitación de vivenda	Bens de consumo duradeiro	Resto		
			(en millóns de euros)					
2008	1.869.882	1.018.048	819.412	655.145	54.176	110.092	6.091	26.331
2009	1.837.038	999.570	813.939	654.566	49.273	110.101	5.523	18.006
2010	1.843.952	1.012.916	812.781	662.798	42.068	107.916	6.096	12.159
2011	1.782.555	970.773	793.430	656.452	37.686	99.292	7.000	11.352
2012	1.604.960	829.788	755.689	633.138	32.904	89.647	6.976	12.507
2013	1.448.244	719.180	714.984	604.395	25.910	84.679	6.299	7.781
2014	1.380.218	674.082	689.963	579.793	29.022	81.148	5.962	10.211
2015	1.327.081	644.282	663.307	552.069	32.482	78.756	5.817	13.675
2016	1.276.171	604.822	652.488	535.365	36.281	80.842	5.153	13.708

Crédito dubidoso

	Total	Financiamento actividades productivas	Outro financiamento a fogares				ISFLSH	Sen clasificar
			Total	Adquisición e rehabilitación de vivenda	Bens de consumo duradeiro	Resto		
			(en millóns de euros)					
2008	63.083	37.293	24.346	15.580	2.873	5.893	49	1.395
2009	93.329	61.913	29.931	18.879	3.755	7.297	54	1.431
2010	107.199	79.719	25.982	16.038	2.844	7.100	109	1.389
2011	139.761	109.899	28.650	19.101	2.183	7.366	191	1.021
2012	167.470	128.415	37.029	25.321	2.019	9.689	393	1.633
2013	197.198	146.051	49.424	36.182	1.771	11.471	377	1.346
2014	172.603	124.607	46.784	34.236	1.645	10.903	284	928
2015	134.333	94.173	36.986	26.786	1.357	8.843	304	2.870
2016	116.281	79.230	35.723	25.349	1.190	9.184	292	1.036

(1) ISFLSH: Institucións sen fins de lucro ao servizo dos fogares

Fonte: Banco de España

3.2.50.

Créditos a outros sectores residentes para o financiamento de actividades produtivas en España 2008-16: distribución segundo sector

Crédito total

	Total	Sector primario	Industria	Construcción	Servizos
		(en millóns de euros)			
2008	1.018.049	26.244	156.141	151.848	683.816
2009	999.569	23.123	152.199	130.438	693.809
2010	1.012.916	23.128	152.376	114.519	722.893
2011	970.772	21.782	143.246	98.546	707.198
2012	829.789	20.217	131.109	76.217	602.246
2013	719.180	18.448	115.465	60.154	525.113
2014	674.082	17.693	112.268	49.770	494.351
2015	644.281	18.106	110.463	43.936	471.776
2016	604.822	18.972	107.763	39.898	438.189

Crédito dubidoso

	Total	Sector primario	Industria	Construcción	Servizos
		(en millóns de euros)			
2008	37.293	582	3.225	7.461	26.025
2009	61.913	785	6.222	11.069	43.837
2010	79.718	1.000	6.697	13.888	58.133
2011	109.899	1.420	7.930	17.981	82.568
2012	128.414	1.853	11.944	19.693	94.924
2013	146.052	2.511	15.151	20.617	107.773
2014	124.607	2.171	14.354	16.235	91.847
2015	94.172	1.837	12.008	13.196	67.131
2016	79.231	1.720	9.606	11.608	56.297

Fonte: Banco de España

3.2.51.

condicións de solvencia. Sen embargo, non se están trasladando de xeito claro estas melloras á reactivación de novas operacións de crédito, fundamentais para a recuperación da actividade produtiva. Así mesmo, en Galicia continúa o descenso no número de oficinas das entidades de crédito.

O volume de depósitos do sector privado nas entidades de crédito medra nun 2,7%, fronte ao incremento de tan un 0,4% no conxunto do Estado. O incremento no volume de depósitos, tanto en Galicia como de media no Estado, afecta aos depósitos á vista e aos depósitos de aforro, diminuíndo o volume dos depósitos a prazo, directamente afectados polos baixos tipos de xuro oficiais. O montante dos depósitos do sector privado en entidades de crédito en Galicia ascende en 2016 a 57.069 millóns de euros, o 5% do total estatal.

Xunto á mellora da rendibilidade do sistema financeiro, así como dos depósitos, o valor dos créditos concedidos polas entidades en Galicia cae un ano máis, seguindo a tendencia iniciada en 2011, situándose nos 42.563 millóns de euros, un 1,1% inferior ao rexistrado no ano 2015 (–4% en España). No que respecta aos destinatarios dos créditos, en Galicia caen os créditos concedidos ás Administracións públicas (12,9% menos que no ano anterior) e diminúen tamén os concedidos aos restantes sectores residentes, aínda que en moita menor medida (–0,2%).

Os datos de distribución de crédito por finalidades para o conxunto do Estado proporcionados polo Banco de España mostran o continuo descenso dos créditos destinados ao financiamento de actividades produtivas. No ano 2016, o saldo vivo do crédito a fogares caeu, consecuencia fundamentalmente da caída dos créditos para adquisición de rehabilitación de vivenda, xa que o crédito destinado a bens de consumo duradeiro aumentou. ❑

3.3.
Sector exterior

As contas económicas de Galicia publicadas polo IGE, que consideran as relacións comerciais tanto con terceiros países como co resto das Comunidades Autónomas españolas, reflicten unha contribución positiva do sector exterior en 2016. Se ao longo da crise económica o sector exterior atenúa a caída da demanda interna, o crecemento da actividade económica no último ano explícase tanto pola achega positiva da demanda interna ao crecemento agregado do PIB como da demanda externa, feito que non acontecía dende o ano 2007. O sector exterior contribúe con seis décimas ao incremento do PIB cando no ano anterior detraía sete décimas.

En termos absolutos, as exportacións galegas, tanto ao conxunto do Estado como a terceiros países, acadaron un valor de 31.743,7 millóns de euros e as importacións ascenderon a 30.8714,9 millóns. Deste xeito, o saldo comercial da economía galega acada valores positivos, aspecto que non acontece dende ao longo de toda a serie 1995-2016. A taxa de cobertura no ano 2016 ascendeu a 101,2%, en tanto que a taxa de apertura da economía galega (calculada como o cociente entre a suma do valor das importacións e exportacións totais de bens e servizos e o PIB galego) foi do 106,9%, case un punto que no ano anterior.

Este capítulo céntrase na análise das relacións comerciais de Galicia cos terceiros países, que se caracteriza por unha medra de case o 17% do saldo da balanza comercial, así como pola súa forte concentración xeográfica e sectorial. Asemade, taxa de cobertura aumenta ata o 128,6% e que o grao de apertura sitúase no 61,3%, o valor máis alto dende o comezo da crise.

Esta evolución positiva apréciase tamén no feito de que a provincia de Pontevedra sitúase como a quinta provincia con maior actividade comercial (sétima no ano anterior) e A Coruña na novena (duodécima en 2015). En termos do valor das exportacións A Coruña e Pontevedra son a quinta e sexta provincia máis importante, respectivamente. Asemade, cómpre resaltar a mellora da base exportadora da economía galega en relación ao ano anterior, ao aumentar un 6% o número de empresas exportadoras, que se sitúa en 6.702. En termos absolutos cómpre destacar a medra experimentada no caso da industria de alimentación, e fundamentalmente da industria cárnica.

Finalmente, o investimento galego no exterior e estranxeiro en Galicia aumentan en 2016 un 8,7% e 37,2%, respectivamente. O investimento bruto no exterior ascende a 1.343,6 millóns de euros, o 4% do total estatal,

Importacións e exportacións de Galicia e España 2015-16

	Importacións			Exportacións			Saldo comercial		
	2015	2016	16/15	2015	2016	16/15	2015	2016	16/15
	(en millóns de euros)		(%)	(en millóns de euros)		(%)	(en millóns de euros)		
Galicia	15.108,5	15.584,8	3,2	18.924,0	20.038,4	5,9	3.815,5	4.453,6	638,1
A Coruña	6.240,1	5.973,2	-4,3	8.291,1	9.408,4	13,5	2.051,0	3.435,2	1.384,2
Lugo	856,4	748,8	-12,6	1.174,4	727,2	-38,1	318,0	-21,6	-339,6
Ourense	455,4	496,6	9,0	787,7	788,3	0,1	332,3	291,7	-40,6
Pontevedra	7.556,6	8.366,2	10,7	8.670,9	9.114,5	5,1	1.114,2	748,3	-365,9
España	274.772,3	273.284,2	-0,5	249.794,4	254.530,2	1,9	-24.977,9	-18.753,9	6.224,0
Galicia/España *(%)*	5,5	5,7		7,6	7,9		-15,3	-23,7	

Fonte: Ministerio de Economía, Industria y Competitividad. ICEX Estacom

3.3.1.

mentres que a estranxeira en Galicia acada os 11.8 millóns, o 0,4% do investimento no conxunto do Estado.

Comercio exterior con terceiros países

A actividade comercial con terceiros países, entendida esta como a suma das exportacións e as importacións, aumenta en Galicia un 4,7% no último ano como consecuencia tanto do incremento de case o 6% das exportacións como do 3,2% das importacións. No conxunto do Estado este incremento da actividade comercial é significativamente inferior (0,6%) por mor do menor crecemento do valor das exportacións (1,9%) como da caída das compras exteriores (0,5%).

O volume total das compras e vendas galegas no exterior acadou no último ano os 35.623,3 millóns de euros, 1.590,7 millóns máis que no ano anterior, o que supón o 6,7% do total estatal. O grado de apertura da economía galega a terceiros países, entendido este como o cociente entre a suma do valor das exportacións e importacións e o PIB, situouse no último ano no 61,3%, o valor máis elevado dende o comezo da crise económica.

Atendendo á súa distribución segundo sectores de actividade, os sectores de actividade máis importantes en termos de importe monetario son os de manufacturas de consumo e o sector do automóbil, con 8.476,1 e 8.191,8 millóns de euros respectivamente, o que supón o 46,8% da actividade comercial galega (27,1% en España), dous puntos e medio menos que no ano anterior. Atendendo ao seu peso relativo no conxunto do Estado, salienta o sector das manufacturas de consumo, que representan o 13,9% da actividade comercial deste sector en España, así como o sector da automoción, co 9,9%, situándose en torno ao 8% no caso das materias primas e alimentos.

A devandita medra da actividade comercial ven explicada fundamentalmente polo comportamento do sector manufacturas de consumo (1.084,6 millóns de euros máis que en 2015), os alimentos (647 millóns de euros máis) e o sector do automóbil (893,8 millóns máis). Por contra, cómpre mencionar novamente o descenso experimentado no sector enerxético, con 633,4 millóns de euros menos.

A nivel provincial, dos datos recollidos no **cadro 3.3.1.** despréndese que Pontevedra, tras unha medra do 7,7% (1.253,2 millóns de euros), mantense como a provincia con maior actividade comercial con 17.480,7 millóns de euros, o 49,1% do total galego, seguida de A Coruña onde tras un aumento do 5,9% concentra o 43,2% do valor total da actividade comercial galega (15.381,6 millóns). As outras dúas provincias presentan un comportamento desigual, rexistrándose unha medra da actividade comercial en Ourense (41,8 millóns de euros) fronte á caída experimentada no caso de Lugo, con 554,8 millóns de euros menos.

No que atinxe ao saldo da balanza comercial de Galicia, o ano 2016 rexistra un incremento do seu saldo positivo, que se sitúa en 4.453,6 millóns de euros, un 16,7% máis que no ano anterior (638,1 millóns de euros), motivado polo maior crecemento das exportacións. Este saldo comercial representa o 7,7% do PIB no ano 2016, nove décimas máis que o rexistrado no ano anterior.

Importacións e exportacións 2016: distribución segundo sectores de actividade

	Importacións				Exportacións			
	Importe	16/15	peso relativo	Galicia/ España	Importe	16/15	peso relativo	Galicia/ España
	(en millóns de euros)		*(%)*		*(en millóns de euros)*		*(%)*	
Total	15.584,8	3,2	100	5,7	20.038,4	5,9	100	7,9
Alimentos	3.224,2	16,5	20,7	10,0	2.657,1	7,7	13,3	6,2
Enerxéticos	1.667,3	-25,6	10,7	5,6	894,9	-6,2	4,5	6,7
Materias primas	425,8	-11,2	2,7	4,9	734,1	-4,1	3,7	13,1
Semimanufacturas	1.837,7	6,3	11,8	3,0	2.338,8	3,8	11,7	3,8
Bens de equipamento	1.459,2	-7,5	9,4	2,4	3.135,6	1,2	15,6	6,1
Sector Automóbil	4.344,6	11,6	27,9	11,6	3.847,2	1,2	19,2	8,5
Bens de consumo duradeiro	208,5	4,5	1,3	2,7	226,5	12,0	1,1	5,2
Manufacturas de consumo	2.409,4	9,0	15,5	6,9	6.066,8	17,1	30,3	23,6
Outras mercadorías	8,2	-7,0	0,1	0,7	137,4	-31,7	0,7	3,3

Fonte: Ministerio de Economía, Industria y Competitividad, *ICEX*

3.3.2.

Como indica o devandito **cadro 3.3.1.**, Lugo, tras o forte descenso das súas exportacións (38,1%), é a única provincia que presenta un saldo deficitario (21,6 millóns de euros). Nas outras tres provincias, o saldo positivo tan só mellora na provincia de A Coruña, influenciado tanto pola medra das exportacións como a caída das importacións, reducíndose de xeito significativo en Pontevedra pola medra das importacións. O saldo positivo da balanza comercial de A Coruña ascende a 3.435,2 millóns de euros, fronte aos 748,3 millóns de Pontevedra e os 291,7 de Ourense.

Finalmente, destacar que as provincias de Pontevedra e A Coruña están situadas no quinto e noveno posto, respectivamente, no *ranking* de provincias españolas con maior valor de actividade comercial, cando no ano anterior ocupaban o sétimo e duodécimo lugar, respectivamente. No que ao importe das exportacións se refire, A Coruña sitúase como a quinta provincia exportadora (duodécima no caso das importacións) e Pontevedra na sexta posición (sétima en termos de valor de importacións).

• Importacións do exterior

O valor total das importacións galegas no último ano acada os 15.584,8 millóns de euros (476,3 millóns superior ao rexistrado en 2015), o que representa o 5,7% do valor total das importacións españolas. Esta medra afecta ás provincias de Ourense, cun incremento de 41,2 millóns de euros (9%), e Pontevedra, cun aumento de 809,6 millóns de euros máis (10,7%). Pola contra, A Coruña volve a rexistrar unha caída do valor das compras exteriores, reducíndose en 2016 un 4,3% respecto ao ano anterior (266,9 millóns de euros menos). Tras esta evolución, a provincia de Pontevedra sitúase como a máis importante en termos de valor nominal das compras exteriores, acollendo case o 54% do importe total das importacións galegas, seguida de A Coruña, que abrangue o 38,3% (50% e 41,3% no ano anterior, respectivamente).

O sector da automoción, tras unha medra do 11,6% en relación ao ano precedente, sitúase como a actividade que presenta un maior importe ao acadar os 4.344.6 millóns de euros, que significa o 11,6% do total estatal (**cadro 3.3.2.**). Este importante incremento explícase tanto pola evolución das compras exteriores de automóbiles e motos, que aumentan un 4,8% o seu valor en relación ao rexistrado en 2015, acadando os 1.630,4 millóns de euros, como pola medra do 16,1% no caso da fabricación de compoñentes, cuxas importacións ascenden a 2.714,2 millóns.

A continuación sitúanse as importacións de alimentos, que experimentan unha medra de case o 16,5% respecto ao ano anterior, representando o 20,7% do valor total das importacións galegas (3.224,2 millóns de euros) e o 10% das importacións españolas. Tras el estaría o sector de manufacturas de consumo, cun importe de 2.409,4 millóns de euros (un 9% máis que no ano anterior), o que representa o 15,5% do total de im-

Importacións 2015-16: distribución segundo principais capítulos TARIC e orixe

Nº	Cap.	Denominación	2015	2016		16/15	16/08	2016		
								Unión Europea	Francia	Portugal
			(en miles de euros)		(% / total)	(%)	(%)	(en miles de euros)		
1	87	Vehículos automóbiles, tractores	4.082.434,3	4.547.126,9	29,2	11,4	76,1	4.415.174,8	3.698.035,2	263.142,9
2	03	Peixes e crustáceos, moluscos	1.649.816,3	1.974.958,7	12,7	19,7	51,2	496.667,3	106.351,0	214.344,9
3	27	Combustibles minerais, aceites minerais	2.241.968,4	1.667.274,2	10,7	-25,6	-49,6	98.275,2	5.015,4	10.460,2
4	62	Roupa e complementos de vestir, agás punto	856.362,2	992.058,2	6,4	15,8	16,2	252.459,7	13.356,7	167.805,7
5	61	Roupa e complementos de vestir, de punto	612.342,7	614.817,2	3,9	0,4	21,3	357.867,5	3.234,9	317.429,6
6	84	Reactores nucleares, caldeiras, máquinas	691.050,5	585.449,9	3,8	-15,3	5,4	452.014,6	28.606,2	25.600,4
7	72	Fundición, ferro e aceiro	506.448,4	502.264,9	3,2	-0,8	-59,3	478.959,7	181.852,3	146.965,5
8	16	Preparación carne, peixe ou crustáceos	403.029,2	373.598,9	2,4	-7,3	43,1	20.991,0	398,4	13.024,1
9	76	Aluminio e manufacturas de aluminio	284.692,1	368.627,0	2,4	29,5	26,6	238.225,4	43.456,3	25.965,4
10	85	Máquinas, aparellos material eléctrico e partes	425.398,8	319.143,1	2,0	-25,0	-49,3	159.066,7	11.795,2	8.166,6
Total dos principais capítulos			11.753.543,1	11.945.318,9	76,6	1,6	3,6	6.969.702,0	4.092.101,7	1.192.905,2
Resto			3.355.002,6	3.639.530,8	23,4	8,5	-8,2	2.282.219,5	276.623,6	732.060,2
Total			15.108.545,65	15.584.849,74	100	3,2	0,6	9.251.921,5	4.368.725,33	1.924.965,41

Fonte: Ministerio de Economía, Industria y Competitividad, *ICEX*

3.3.3.

portacións galegas e o 6,9% das importacións españolas deste sector de actividade. Ao mesmo tempo cómpre resaltar o comportamento das importacións do sector enerxético, xa que o valor das compras exteriores experimenta unha redución superior ao 25%, cuxas compras ascenden no último ano a 1.667,3 millóns de euros (10,7% do total galego).

Se se descende na análise ao nivel de capítulo importador, **cadro 3.3.3.**, o correspondente a "Vehículos automóbiles, tractores, ciclos e demais vehículos terrestres, as súas partes e accesorios" (87) é o capítulo máis importante en termos de valor. Tras unha medra do 11,4% en relación ao ano anterior, as compras a terceiros países ascenden a 4.547,1 millóns de euros, o 29,2% das importacións galegas. A continuación sitúase o capítulo de "Peixes e crustáceos, moluscos" (03), que tras unha medra de case o 20% acada os 1,975 millóns de euros, o 12,7% do total galego, e en terceiro lugar, os "Combustibles minerais e aceites minerais; os seus destilados; materias bituminosas, ceras minerais" (27), con 1.667,3 millóns, un 25,6% menos que no ano anterior. A devandita concentración sectorial reflíctese no feito de que estes tres capítulos importadores acollen no seu conxunto o 52,5% do valor total das importacións galegas.

Dende un punto de vista xeográfico, as importacións galegas concéntranse principalmente nos países da Unión Europea. Segundo os datos recollidos no **cadro 3.3.4.**, o 59,4% do valor total das compras exteriores procede da UE-28 (8.448,4 millóns de euros), sendo esta porcentaxe semellante á rexistrada no ano anterior. Tendo en conta o papel da factoría do Grupo PSA Peugeot-Citroën en Vigo, Francia segue a ser o principal subministrador de Galicia, con 4.368,7 millóns de euros, seguida de Portugal, con 1.925 millóns. Estes dous países concentran máis do 40% das importacións galegas, tres puntos por riba do rexistrado no ano anterior. Fóra da Unión Europea, China, tras un incremento do 9,9% respecto ao ano anterior, sitúase como o terceiro país onde máis compras se realizan, manténdose México no sexto lugar tras unha medra do 10,4% (representan o 4,8% e 3,1% das importacións galegas, respectivamente).

Atendendo á desagregación das importacións galegas dos países da Unión Europea segundo capítulos arancelarios (**cadro 3.3.3.**), cómpre mencionar que as importacións de produtos do capítulo 87 ("Vehículos automóbiles, tractores, ciclos e demais vehículos terrestres, as súas partes e accesorios") ascenden a 4.415,2 millóns de euros, o que representa o 47,7% das importacións galegas da UE-28, así como que o 97,1% do valor total das importacións galegas do capítulo 87 proceden desta área xeográfica. O segundo capítulo importador é o de "Peixes, crustáceos, moluscos" (03), cun importe de 496,7 millóns de euros, o que significa o 5,4% do total das importacións galegas que veñen dos países da zona euro e o 25,1% do

Importacións e exportacións 2015-16: distribución segundo áreas xeográficas

	Importacións		Exportacións		Saldo comercial		Taxa de cobertura	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
			(en millóns de euros)				(%)	
Total (2)	15.108,5	15.584,8	18.924,0	20.038,4	3.815,5	4.453,6	125,3	128,6
Europa	9.809,6	10.122,3	15.204,7	16.151,2	5.395,1	6.029,0	155,0	159,6
Unión Europea	8.979,0	9.251,9	14.185,5	15.093,3	5.206	5.841	158,0	163,1
EFTA	214,5	87,4	254,2	317,3	40	230	118,5	362,9
Europa oriental	186,3	292,5	142,3	162,2	-44	-130	76,4	55,5
Resto Europa	429,8	490,4	622,6	578,4			144,9	118,0
África	1.578,4	1.508,4	976,6	1.111,5	-601,7	-396,9	61,9	73,7
África do norte	804,1	890,6	773,3	941,5	-31	51	96,2	105,7
África central	80,5	23,2	19,7	23,9	-61	1	24,4	103,2
África occidental	302,9	249,1	77,9	61,2	-225	-188	25,7	24,6
África oriental	4,8	2,3	13,4	7,2	9	5	278,8	318,9
África austral	386,1	343,2	92,4	77,7	-294	-266	23,9	22,6
América	1.926,8	1.973,0	1.697,7	1.653,9	-229,1	-319,0	88,1	83,8
América do norte	282,7	312,9	656,0	626,0	373	313	232,1	200,0
América central	567,5	619,3	317,1	500,6	-250	-119	55,9	80,8
América do sur	1.055,1	1.005,3	670,3	470,0	-385	-535	63,5	46,7
Asia	1.741,2	1.920,6	958,4	1.048,2	-782,8	-872,4	55,0	54,6
Próximo Oriente	91,0	73,4	143,7	206,1	53	133	157,9	281,0
Península Arábiga	39,1	45,3	188,1	199,7	149	154	481,4	440,3
Asia centrla	23,9	7,1	4,0	4,7	-20	-2	16,6	66,1
Asia do sur	239,1	298,2	24,5	46,4	-215	-252	10,3	15,6
Lonxano oriente	874,6	985,9	467,6	443,7	-407	-542	53,5	45,0
Sudeste asiático	473,6	510,7	130,4	147,6	-343	-363	27,5	28,9
Oceanía	52,5	60,4	17,1	12,5	-35,4	-47,9	32,6	20,6
BRICs	946,8	1.125,7	413,2	421,2	-533,6	-704,5	43,6	37,4

(consulta: 5-05-2017)

Fonte: Ministerio de Economía, Industria y Competitividad. ICEX Estacom

3.3.4.

valor das compras galegas correspondentes ao devandito capítulo.

No caso de Francia, o capítulo máis importante en termos absolutos é o correspondente á automoción, que representa o 84,6% das compras nese país, situándose en segundo lugar o de "Fundición, ferro e aceiro" (72) co 4,2%. En Portugal, os dous capítulos máis importantes concentran tan só o 30,2% das compras exteriores nese país, correspondendo o 16,5% ao de "Prendas e complementos de vestir de punto" (61) e o 13,7% á automoción (capítulo 87).

• Exportacións ao exterior

As vendas de produtos galegos a terceiros países aumentan no ano 2016 en torno ao 6%, ascendendo o importe total das exportacións ata os 20.038,74 millóns de euros, o que representa o 7,9% das exportacións españolas nese ano, tres décimas por riba do peso relativo do ano precedente.

En relación ao ano anterior, o devandito **cadro 3.3.1.** amosa que o valor das vendas ao exterior aumentan na provincia de A Coruña e Pontevedra (13,5% e 5,1%, respectivamente), permanecendo practicamente estable en Ourense. Por contra, a provincia de Lugo presenta unha forte contracción, cunha caída superior ao 38%. Tras esta evolución, A Coruña sitúase como a provincia con maior volume de exportacións, concentrando o 47% das vendas galegas a terceiros países (9.408,4 millóns de euros), alcanzando Pontevedra o 45,5% (9.114,5 millóns). En conxunto, a concentración das exportacións nestas dúas provincias aumenta no último ano ao acolle o 92,5% do total das exportacións galegas fronte ao 90% do ano anterior.

Atendendo á desagregación sectorial, **cadro 3.3.2.**, o grupo de manufacturas de consumo é o máis importante tanto en termos de valor como en relación á súa importancia relativa no conxunto do Estado. As exportacións destes produtos ascenderon en 2016 ata os 6.066,8 millóns de euros, o 30,3% das vendas exterio-

Exportacións 2015-16: distribución segundo principais capítulos TARIC e destino

Nº	Cap.	Denominación	2015	2016		16/15	16/08	2016		
								Unión Europea	Francia	Portugal
			(en miles de euros)		(% / total)	(%)	(%)	(en miles de euros)		
1	87	Vehículos automóbiles, tractores	5.140.184,6	5.301.717,5	26,5	3,1	-9,2	4.271.184,8	2.200.727,9	212.782,6
2	62	Prendas de vestir, non de punto	2.700.043,0	3.163.521,4	15,8	17,2	131,9	2.602.371,5	453.532,1	244.926,3
3	61	Prendas de vestir, de punto	1.373.167,8	1.636.760,7	8,2	19,2	85,9	1.388.169,6	217.936,8	144.693,0
4	03	Peixes, crustáceos, moluscos	1.197.427,6	1.300.255,5	6,5	8,6	47,3	1.046.664,6	90.078,7	312.643,0
5	27	Combustibles, aceites minerais	953.676,5	854.704,4	4,3	-10,4	52,8	558.629,7	40.786,2	158.835,5
6	16	Conservas de carne ou peixe	520.991,5	577.641,2	2,9	10,9	36,7	523.814,6	109.969,0	90.731,6
7	84	Máquinas e aparellos mecánicos	639.275,0	542.684,9	2,7	-15,1	64,9	279.309,1	42.611,0	56.718,8
8	85	Aparellos e materiais eléctricos	665.586,7	535.935,3	2,7	-19,5	-23,3	331.855,7	67.499,6	44.062,9
9	76	Aluminio e manufacturas de aluminio	583.097,1	494.040,3	2,5	-15,3	55,7	451.114,5	119.770,8	120.493,9
10	44	Madeira e as súas manufacturas	402.957,2	417.412,5	2,1	3,6	8,1	305.892,8	46.530,9	144.912,4
Total dos principais capítulos			14.176.406,9	14.824.673,7	74,0	4,6	26,9	11.759.006,8	3.389.442,9	1.530.800,0
Resto			4.747.624,4	5.213.729,0	26,0	9,8	28,4	3.334.267,0	463.905,7	1.016.475,3
Total			18.924.031,3	20.038.402,7	100	5,9	27,3	15.093.273,8	3.853.348,7	2.547.275,2

Fonte: Ministerio de Economía, Industria y Competitividad, *ICEX*

3.3.5.

res de Galicia, o que representa o 23,6% das exportacións españolas deste sector. Séguelle en importancia, no que a termos monetarios se refire, o sector do automóbil, cunhas vendas de case 3.850 millóns de euros, o que supón o 19,2% das exportacións galegas e o 8,5% das exportacións españolas do sector. En relación ao ano anterior o incremento máis acusado tanto en termos absolutos como relativos corresponde ao conxunto de manufacturas de consumo, con 886,1 millóns de euros máis (17,1%), rexistrándose as únicas caídas no valor da vendas no caso das exportacións de produtos enerxéticos e de materias primas, cunha contracción do 6,2% e 4,1%, respectivamente (58,7 e 31,6 millóns de euros).

O capítulo exportador máis importante polo seu importe volve a ser o de "Vehículos automóbiles, tractores, ciclos e demais vehículos terrestres, as súas partes e accesorios" (87), que concentra o 26,5% das exportacións galegas, seguido por dous capítulos pertencentes á actividade téxtil, o de "Prendas e complementos de vestir, agás os de punto" (62), que acolle o 15,8% das vendas, e o da "Roupa e complementos de vestir, de punto" (61), que representa o 8,2%. En relación ao ano anterior, os capítulos relacionados co téxtil experimentaron en conxunto unha medra de case o 18%, mentres as exportacións de vehículos incrementáronse un 3,1%.

No ano 2016 aumenta a concentración das exportacións ao mercado comunitario, que concentra o 75,3% das vendas galegas (15.093,3 millóns de euros), dirixíndose un 8,3% ao continente americano (1.653,9 millóns), un 5,5% a África (1.111,5 millóns) ou un 5,2% a Asia (1.048,2 millóns de euros). Por países, Francia, por causa da importancia da factoría PSA Peugeot Citroën en Vigo, é o principal destino das vendas de Galicia, con 3.853,3 millóns de euros (19,2% do total do valor das exportacións galegas a terceiros países). Séguelle Portugal, onde as vendas acadaron os 2.547,3 millóns de euros (12,7%), e Italia, con 1.846 millóns (9,2%). En relación ao ano anterior cómpre resaltar o forte descenso das vendas a Francia, cunha redución do valor das exportacións do 21,7%, así como o incremento do 20,9% no caso de Italia e unha medra das vendas exteriores ao Reino Unido e Alemaña superior ao 42%

Atendendo á desagregación por capítulos das exportacións galegas ao conxunto dos países da Unión Europea, **cadro 3.3.5.**, as vendas de produtos do capítulo 87 ascenden a 4.271,2 millóns de euros, o que representa o 28,3% das exportacións a esta área económica. En segundo lugar sitúase o capítulo 62 ("Prendas e complementos de vestir, agás os de punto"), cun importe de 2.200,7 millóns de euros, que representa o 17,2% do total das vendas aos países comunitarios.

A pesar do significativo descenso do valor das exportacións a Francia dos produtos de automoción (33,6%), estas concéntranse fundamentalmente no capítulo 87,

Exportacións galegas 2015-16: ránkings segundo países de destino

		2015		2016		16/15	16/08
			(%)		(%)	(%)	(%)
1	Francia	4.932.276	26,1	3.853.349	19,2	-21,9	-29,9
2	Portugal	2.388.650	12,6	2.547.275	12,7	6,6	2,1
3	Italia	1.538.695	8,1	1.846.025	9,2	20,0	95,5
4	Reino Unido	1.107.429	5,9	1.574.985	7,9	42,2	199,1
5	Alemaña	999.274	5,3	1.406.032	7,0	40,7	172,8
6	Países Baixos	726.232	3,8	797.198	4,0	9,8	67,4
7	Bélxica	341.246	1,8	678.602	3,4	98,9	133,0
8	Marrocos	483.541	2,6	664.495	3,3	37,4	24,2
9	Estados Unidos	613.817	3,2	567.128	2,8	-7,6	-12,5
10	Turquía	488.693	2,6	512.654	2,6	4,9	168,9
11	Polonia	507.702	2,7	489.220	2,4	-3,6	148,8
12	México	247.832	1,3	424.520	2,1	71,3	164,2
13	Grecia	301.656	1,6	299.617	1,5	-0,7	9,7
14	Noruega	153.536	0,8	218.888	1,1	42,6	-39,8
15	China	220.242	1,2	207.475	1,0	-5,8	205,1
16	Romanía	169.495	0,9	206.763	1,0	22,0	178,7
17	Irlanda	117.281	0,6	188.744	0,9	60,9	73,1
18	Suecia	156.406	0,8	184.113	0,9	17,7	76,1
19	Austria	118.005	0,6	175.396	0,9	48,6	240,3
20	Argelia	181.017	1,0	149.705	0,7	-17,3	-19,8
5 primeiros países		10.966.324	57,9	11.227.665	56,0	2,4	12,5
10 primeiros países		13.619.854	72,0	14.447.742	72,1	6,1	19,2
20 primeiros países		15.793.027	83,5	16.992.183	84,8	7,6	24,0
Total		18.924.031	100,0	20.038.403	100,0	5,9	27,3

Fonte: Ministerio de Economía, Industria y Competitividad, *ICEX*

3.3.6.

ao acoller o 57,1% das vendas a ese país, dez puntos menos que no ano anterior, e que representan o 41,5% das vendas totais dos produtos englobados neste capítulo, vinte e tres puntos menos que no ano anterior. Séguelle en importancia o devandito capitulo 62, que acolle case o 12% das exportacións galegas a Francia. No caso portugués, os principais capítulos exportadores seguen sendo o 03 ("Peixes e crustáceos, moluscos e outros invertebrados acuáticos") e o 62 (“Prendas e complementos de vestir, agás o punto”), acollendo o 12,3% e o 9,6% das vendas galegas a Portugal, respectivamente.

• Base exportadora

Un último aspecto a considerar na análise do sector exterior galego con terceiros países é a base exportadora, é dicir, o número de empresas que venderon os seus produtos no exterior de España. Ao longo do ano 2016 un total 6.702 empresas galegas venderon parte dos seus produtos fóra de España, un 6% máis que no ano anterior (382 empresas máis). O incremento neste último ano explícase en gran medida pola evolución experimentada nos sectores de alimentación, con 183 empresas máis, e nos de semimanufacturas e manufacturas de consumo, con case 90 empresas máis cada un, o que contrasta coa caída no sector de materias primas e na automoción (15 e 18 empresas menos).

O sector que concentra o maior número de empresas exportadoras en 2016 é o de bens de equipamento, con 2.228 empresas, seguido polo de semimanufacturas e a industria de alimentación, con máis de 1.500 empresas.

No caso dos sectores que presentan un maior crecemento no número de empresas exportadoras, cómpre resaltar o incremento das empresas da industria cárnica, con 121 empresas máis, por diante do sector de produtos químicos e da industria téxtil e confección, con 73 e 53 empresas exportadoras máis. Por contra, hai que mencionar o descenso experimentado no caso das empresas englobadas na actividade de material de transporte, con 92 empresas menos, e no de automóbiles e motos, con 35 empresas exportadoras menos.

Empresas galegas exportadoras a terceiros países 2015-16: distribución segundo grandes sectores

	2015	2016 (1)	16/15	(%)	16/08	(%)
Sectores económicos	6.320	6.702	382	6,0	1.795	36,6
Alimentos	1.319	1.502	183	13,9	480	47,0
Pesca	432	444	12	2,8	-11	-2,4
Bebidas	445	461	16	3,6	190	70,1
Carne	277	398	121	43,7	232	139,8
Preparados alimenticios	157	152	-5	-3,2	11	7,8
Froitas e legumes	119	145	26	21,8	35	31,8
Lácteos e ovos	83	86	3	3,6	21	32,3
Outros	193	227	34	17,6	60	35,9
Produtos enerxéticos	75	132	57	76,0	32	32,0
Materias primas	377	362	-15	-4,0	20	5,8
Semimanufacturas	1.435	1.522	87	6,1	392	34,7
Produtos químicos	826	899	73	8,8	266	42,0
Ferro e aceiro	208	209	1	0,5	49	30,6
Metais non ferrosos	171	149	-22	-12,9	33	28,4
Bens de equipamento	2.224	2.228	4	0,2	480	27,5
Outros bens de equipamento	1.178	1.220	42	3,6	395	47,9
Maq. Específica certas industrias	1.151	1.140	-11	-1,0	318	38,7
Material transporte	408	316	-92	-22,5	-88	-21,8
Equipamento oficina e telecomunicacións	304	350	46	15,1	155	79,5
Sector do automóbil	659	641	-18	-2,7	106	19,8
Compoñentes do automóbil	453	479	26	5,7	35	7,9
Automóbiles e motos	235	200	-35	-14,9	91	83,5
Bens de consumo duradeiro	488	518	30	6,1	198	61,9
Manufacturas de consumo	1.273	1.359	86	6,8	500	58,2
Téxtil e confección	650	703	53	8,2	310	78,9
Xoguetes	117	140	23	19,7	43	44,3
Calzado	106	114	8	7,5	24	26,7
Xoiaría e reloxios	113	107	-6	-5,3	45	72,6
Outras manufacturas	683	696	13	1,9	203	41,2
Outras mercadorías	1.573	1.657	84	5,3	552	50,0

(1) datos 2016 son provisionais (8-3-17)
Fonte: Ministerio de Economía, Industria y Competitividad

3.3.7.

Tendo en conta o devandito incremento do número de empresas exportadoras en Galicia e o lixeiro descenso experimentado no conxunto do Estado, a cota exportadora no total estatal aumenta ata o 4,5%, tres décimas menos que ao comezo da crise económica en 2008.

Atendendo á súa desagregación segundo grandes sectores, cómpre resaltar a importancia relativa do sector de alimentación, que no último ano aumenta o seu peso no conxunto do Estado cunha cota do 8,4%, oito décimas por riba do estimado en 2015. A pesca, tras a lixeira medra do número de empresas exportadoras, é o sector con maior peso relativo, co 29,4% do total estatal, destacando asemade o crecemento do sector das empresas cárnicas, que representan en 2016 o 12,3% das expresas exportadoras do sector en España (8,5% no ano anterior).

Investimento galego no exterior e estranxeiro en Galicia

Os datos de investimento exterior están recollidos no Rexistro de Investimentos Exteriores, a partir dos que facilita a Secretaría de Estado de Comercio Exterior. No último ano increméntase de xeito significativo o volume de investimento estranxeiro en Galicia (37,3%) rexistrando o investimento estranxeiro bruto de Galicia no exterior unha medra do 8,7%. No conxunto do Estado estes fluxos de investimento medran case un 31% no caso do investimento estranxeiro en España en tanto que volve a descender o seu investimento no exterior (–22,9% en 2016).

O investimento bruto estranxeiro en Galicia aumentou no último ano ata os 118,2 millóns de euros, o que supón tan só o 0,4% do investimento estranxeiro bruto en España, unha décima máis que no ano anterior

Investimento estranxeiro bruto total nas CC.AA. 2015-16 (1)

	2015			2016			16/15
	Total		UE-28	Total		UE-28	
	(en millóns de euros)	*(% / España)*	*(en millóns de euros)*	*(en millóns de euros)*	*(% / España)*	*(en millóns de euros)*	*(%)*
Andalucía	593,2	2,3	462,4	412,0	1,2	207,9	-30,6
Aragón	63,0	0,2	53,0	33,5	0,1	22,9	-46,8
Asturias	1.510,2	6,0	3,8	290,5	0,9	0,4	-80,8
Baleares	267,8	1,1	208,8	564,5	1,7	460,3	110,8
Canarias	401,4	1,6	48,9	33,5	0,1	28,1	-91,7
Cantabria	8,9	0,0	6,0	20,3	0,1	18,4	127,4
Castela e León	44,3	0,2	32,6	29,6	0,1	12,4	-33,3
Castela-A Mancha	54,3	0,2	25,1	104,5	0,3	18,2	92,5
Cataluña	5.046,6	19,9	3.633,4	4.878,5	14,7	2.322,4	-3,3
C. Valenciana	314,5	1,2	160,7	191,3	0,6	152,1	-39,2
Estremadura	44,2	0,2	3,2	62,1	0,2	61,1	40,6
Galicia	86,1	0,3	6,1	118,2	0,4	39,7	37,3
Madrid	11.356,3	44,9	6.748,8	15.467,6	46,7	10.554,3	36,2
Murcia	517,2	2,0	32,9	67,2	0,2	25,5	-87,0
Navarra	19,3	0,1	14,2	836,3	2,5	827,3	4.231,2
País Vasco	854,2	3,4	246,9	5.543,9	16,8	5.274,1	549,0
A Rioxa	30,8	0,1	28,5	7,6	0,0	6,8	-75,4
Ceuta-Melilla	16,3	0,1	16,2	0,6	0,0	0,1	-96,3
Sen asignar	4.071,4	16,1	3.676,5	4.434,0	13,4	659,7	8,9
Total	25.299,9	100	15.408,0	33.095,6	100	20.691,8	30,8

(consulta: 26-04-2017)

(1) Operacións ETVE e non ETVE

(2) operacións de non residentes que supoñan: (i)Participacións en sociedades galegas non cotizadas; (ii) participación superior ao 10% en sociedades galegas cotizadas; (iii) constitución ou ampliación de dotacións de sucursais de empresas estranxeiras e (iv) outras formas de investimento en entidades ou contratos rexistrados en Galicia (fundacións, cooperativas, agrupacións de interese económico) nas que o capital investido sexa superior a 3.005.060,52 euros.

Fonte: Ministerio de Economía, Industria y Competitividad, *Datainvex*

3.3.8.

aínda que lonxe do 2% acadado en 2013. Tres Comunidades Autónomas concentran case o 80% do investimento: Madrid (o 46,7% do mesmo), País Vasco (o 16,8%) e Cataluña (cun 14,7%) (**cadro 3.3.8.**).

China é o principal país investidor en Galicia no último ano, con 61 millóns de euros (o 51,6% do total), seguido por Portugal e Francia, con 17,7 e 13,8 millóns de euros, respectivamente. Entre os tres países aportan o 78,3% do investimento bruto en Galicia. O investimento comunitario aumenta significativamente pasando dos 19,7 millóns de 2015 aos 39,7 millóns do último ano, o que supón o 33,6% do total investido en 2016 (22,9% no ano anterior).

Dende un punto de vista sectorial, o ano 2016 o sector da industria de alimentación concentra o 52,3% do investimento en Galicia (61,8 millóns de euros), por diante do comercio por xunto e intermediarios de comercio, agás vehículos de motor, co 14,3% (16,9 millóns) e das actividades cinematográficas, de vídeo e programas de televisión, co 7,5% (8,9 millóns de euros). Atendendo ao seu peso relativo no total estatal, o **cadro 3.3.9.** amosa a importancia das actividades cinematográficas, que representa o 12,8% do investimento no sector, así como a industria de alimentación, con case o 9%, e as telecomunicacións, co 7,1%.

No que atinxe ao investimento no sector no sector da industria de alimentación, son as actividades de fabricación de conservas (CNAE 10.22) que acapara case a totalidade do investimento, con 61 millóns de euros. Segundo os datos do Ministerio de Economía, Industria y Competitividad, China é quen concentra todo o investimento nesta rama de actividade.

O investimento bruto galego no exterior experimentou un incremento de case o 9% no último ano, acadando un importe total de 1.343,6 millóns de euros, o que sitúa a Galicia como a cuarta Comunidade Autónoma

Investimento estranxeiro bruto (1) en Galicia e España 2016: distribución segundo actividade económica

	Galicia		España		Galicia / España
	(en miles de euros)	*(% / total)*	*(en miles de euros)*	*(% / total)*	*(%)*
Total subsectores	118.186,4	100	33.095.582,6	100	0,4
Industria da alimentación	61.817,1	52,3	693.041,1	2,1	8,9
Comercio ao por maior e interm. comercio, excepto vehículos a motor	16.932,8	14,3	1.189.539,5	3,6	1,4
Activ. cinematograf. de vídeo e progra. de TV	8.914,2	7,5	69.419,6	0,2	12,8
Actividades inombiliarias	5.936,1	5,0	3.230.038,0	9,8	0,2
Servizos de comidas e bebidas	5.698,9	4,8	307.920,5	0,9	1,9
Investigación e desenvolvemento	4.163,0	3,5	119.609,5	0,4	3,5
Telecomunicacións	3.501,0	3,0	49.327,6	0,1	7,1
Comercio polo miudo, agás vehículos a motor	3.124,5	2,6	368.316,5	1,1	0,8
Servizos técnicos arquitectura e enxeñería	2.299,1	1,9	446.044,3	1,3	0,5
Almacenamento e actividades anexas ao transporte	1.764,5	1,5	466.658,4	1,4	0,4
Pesca e acuicultura	1.190,8	1,0	39.722,4	0,1	3,0
Construción de edificios	961,8	0,8	1.546.550,8	4,7	0,1
Servizos de aloxamento	934,0	0,8	336.692,0	1,0	0,3
Actividades administrativas de oficina	555,7	0,5	117.966,4	0,4	0,5
Outros	393,1	0,3	24.114.736,0	72,9	0,0

(consulta: 26-04-2017)
(1) Operacións ETVE e non ETVE
Fonte: Ministerio de Economía y Competitividad, *Datainvex*

3.3.9.

Investimento bruto das CCAA no exterior 2015-16

	2015			2016			16/15
	Total		UE-28	Total		UE-28	
	(en millóns de euros)	*(% / total)*		*(en millóns de euros)*	*(% / total)*		*(%)*
Andalucía	634,0	1,4	321,0	423,5	1,3	307,1	-33,2
Aragón	55,2	0,1	31,9	135,0	0,4	120,5	144,5
Asturias	479,0	1,1	0,0	804,5	2,4	169,0	68,0
Baleares	314,1	0,7	76,7	138,5	0,4	7,1	-55,9
Canarias	335,4	0,8	7,7	91,9	0,3	31,1	-72,6
Cantabria	567,4	1,3	102,1	54,4	0,2	27,3	-90,4
Castela e León	183,9	0,4	43,7	84,7	0,3	28,0	-54,0
Castela-A Mancha	7,9	0,0	7,9	21,6	0,1	19,8	172,6
Cataluña	4.881,8	11,1	3.626,4	3.204,1	9,5	2.384,2	-34,4
C. Valenciana	228,6	0,5	56,4	27,9	0,1	15,0	-87,8
Estremadura	-	0,0	-	4,2	0,0	4,2	-
Galicia	1.236,1	2,8	693,3	1.343,6	4,0	529,2	8,7
Madrid	23.876,0	54,5	4.038,1	21.655,5	64,1	11.768,2	-9,3
Murcia	0,4	0,0	-	2,4	0,0	-	580,3
Navarra	20,1	0,0	0,1	21,9	0,1	1,5	9,3
País Vasco	10.971,9	25,1	322,5	5.753,2	17,0	2.889,1	-47,6
A Rioxa	0,9	0,0	-	0,0	0,0	0,0	-97,3
Total	43.792,6	100	9.328,0	33.766,9	100	18.301,2	-22,9

(consulta: 26-04-2017)
(1) Operacións ETVE e non ETVE

(2) operacións de residentes que supoñan: (i) participacións en sociedades non cotizadas domiciliadas no exterior; (ii) participación superior ao 10% en sociedades cotizadas domiciliadas no exterior; (iii) constitución ou ampliación de dotacións de sucursais e (iv) outras formas de investimento en entidades ou contratos rexistrados no exterior (fundacións, cooperativas, agrupacións de interese económico) nas que o capital investido sexa superior a 1.502.530,26 euros.
Fonte:Ministerio de Economía y Competitividad, *Datainvex*

3.3.10.

Investimento bruto de Galicia e España no exterior 2016: distribución segundo actividade económica

	Galicia		España		Galicia / España
	(en miles de euros)	*(% / total)*	*(en miles de euros)*	*(% / total)*	*(%)*
Total	1.343.596,8	100,0	33.766.850,0	100,0	4,0
Actividades inmobiliarias	858.889,8	63,9	1.328.922,1	3,9	64,6
Construcción de edificios	353.352,2	26,3	1.533.835,3	4,5	23,0
Industria da alimentación	49.288,7	3,7	317.136,9	0,9	15,5
Pesca e acuicultura	29.954,3	2,2	73.964,2	0,2	40,5
Comercio polo miúdo, agás vehículos a motor	25.846,6	1,9	99.993,5	0,3	25,8
Outras industrias extractivas	6.904,9	0,5	18.067,4	0,1	38,2
Subministro de enerxía eléctrica, gas, vapor e aire	4.007,3	0,3	992.795,9	2,9	0,4
Fabricación doutro material de transporte	3.869,4	0,3	91.485,5	0,3	4,2
Servizos financeiros, agaás seguros e fondos pensións	2.807,2	0,2	2.703.718,3	8,0	0,1
Comercio maior e interm. comercio, agás vehículos motor	2.230,1	0,2	7.810.388,3	23,1	0,0
Actv. Sedes centrais; Activ. Consultoría de xestión	2.055,7	0,2	14.014,2	0,0	14,7
Actividades auxiliares aos servizos financeiros	1.810,9	0,1	363.364,0	1,1	0,5
Outros	2.579,7	0,2	18.419.164,4	54,5	0,0

(consulta: 4-05-2017)
(1) Operacións ETVE e non ETVE
Fonte:Ministerio de Economía y Competitividad, *Datainvex*

3.3.11.

que máis inviste no estranxeiro no ano 2016 tras Madrid, País Vasco e Cataluña. Tendo en conta o descenso rexistrado no conxunto do Estado, **cadro 3.3.10.**, o peso relativo do investimento galego no total estatal situouse no 4% cando no ano anterior esta porcentaxe era do 2,8%.

No último ano, Estados Unidos sitúase como o país máis importante ao acoller o 37,7% do investimento (506,7 millóns de euros), adiantando este ano ao Reino Unido, que concentra o 32,6% do investimento (438,3 millóns). En terceiro lugar sitúase Corea do Sur, co 15,6% (209,3 millóns). Os países da Unión Europea acollían no seu conxunto o 39,4% do investimento total, cando no ano anterior esta porcentaxe era do 57,5% do investimento.

As actividades inmobiliarias volven a ser a rama de actividade máis importante en termos de capital investido ao acoller case o 64% do total de Galicia. Séguelle o sector da construción de edificios, que representa o 26,3%. En conxunto, estas dúas actividades supoñen o 90,2% do investimento exterior galego cando no conxunto do Estado concentran tan só o 8,5% (en España as empresas de servizos financeiros, agás seguros e fondos de pensións, supoñen máis do 23% do investimento).

Comparado co investimento realizado polo conxunto do Estado, cómpre salientar a importancia das actividades inmobiliarias, que representa case dous terzos do investimento realizado por España neste sector, así como as da pesca e acuicultura, con máis do 40% (**cadro 3.3.11.**).

Fomento das exportacións galegas

No que respecta á promoción das exportacións, é importante destacar o papel das actuacións desenvolvidas ao abeiro do Plan de Fomento das Exportacións Galegas (Foexga), así como pola Rede de Plataformas Empresariais no Exterior de Galicia (Rede Pexga) e o Servizo de Licitacións Internacionais (SALT).

Dunha banda, as accións Foexga teñen por obxectivo acadar a internacionalización real das empresas galegas e propiciar a comercialización dos seus produtos no exterior. As actuación recollidas neste Plan están dirixidas a:

– Aumentar a base de empresas exportadoras;
– Fomentar e consolidar a presenza de empresas galegas nos mercados internacionais;
– Acadar unha maior diversificación sectorial e xeográfica;
– Difundir a cultura da internacionalización como ferramenta de progreso e competitividade.

Actuacións do Plan FOEXGA 2016: áreas xeográficas e sectores

	Área xeográfica	
		(% /total)
Europa	9	37,50
Asia	2	8,33
África	1	4,17
Amércia do Sur	3	12,50
América do Norte	2	8,33
Centroamérica	7	29,17
Oceanía (Pacífico)	-	-
Total países	24	100
	Empresas segundo sectores	
		(% /total)
Agroalimentario	55	50,46
Servizos	10	9,17
Fabricación Industrial	18	16,51
Fexeñería e Consultoría	8	7,34
Naval	3	2,75
Maquinaria e Transporte	6	5,50
Pedra	5	4,59
Téxtil	3	2,75
Madeira	1	0,92
Total	109	100

Fonte: IGAPE

3.3.12.

No marco do Foexga, o ano 2016 presenta unha importante redución tanto do número de accións como de empresas participantes nas mesmas e os países obxecto das actuacións. Ao longo do ano 2016 realizáronse un total de 19 accións en 24 países (33 accións e 33 países no ano anterior), das que 14 accións corresponden a misións comerciais directas (21 no ano 2015) e as 4 restantes a participacións en feiras internacionais (10 participacións), destacando ademais que non se realizaron misións comerciais inversas (2 en 2015).

O número de empresas galegas participantes no último ano descendeu a 109 fronte ás 244 empresas do ano anterior, nun total de 144 participacións (383 participacións en 2015).

A subvención total liquidada correspondente ás accións do ano 2016 ascende a 295.506,88 euros, sendo a aportación do FEDER de 236.405,50 euros (80%) e por parte das cámaras de 32.834,09 euros (11,1%). Deste xeito, a subvención media por empresa participante en misións directa ou feiras ascende a 2.711,07 euros.

Segundo os datos facilitados polo Igape, o principal destino das accións desenvolvidas é Europa, con nove países (Alemaña, Bosnia, Bulgaria, Croacia, Eslovenia, Reino Unido, Romanía, Serbia e Suíza), seguida de Centro América con sete (Costa Rica, Guatemala, Honduras, México, Nicaragua, O Salvador e Panamá). En América do Sur dirixíronse a Brasil, Colombia e Perú; en América do Norte a Canadá e Estados Unidos; mentres que en Asia os destinos foron China e os Emiratos Árabes, e en África, Marrocos.

Finalmente, no que á distribución sectorial se refire, na metade das accións participan empresas do sector agroalimentario (55 empresas), superando ás empresas de fabricación industrial e servizos, con 18 e 10 empresas, respectivamente. En conxunto, tres de cada catro empresas participantes pertencen a estes tres sectores.

Doutra banda, a Rede de Plataformas Empresariais no Exterior de Galicia (Rede Pexga) e o Servizo de Licitacións Internacionais (SALT) son proxectos de fomento da internacionalización desenvolvidos ao abeiro do convenio subscrito entre o Instituto Galego de Promoción Económica (IGAPE) e a Confederación de Empresarios de Galicia (CEG) para o fomento da internacionalización do tecido empresarial galego.

Por un lado, as Plataformas Pexga ofrecen asesora-

mento e apoio a todas aquelas empresas que queiran introducirse, crecer ou consolidarse nos mercados onde a Rede está presente. Durante o 2015 a Rede contou con oito plataformas operativas: en Brasil (Río de Xaneiro, Recife, Golânia e Sâo Paulo), China (Shanghái, Beijing e Guangzhou), Colombia (Bogotá), Estados Unidos (Miami, Washington e Houston), Marrocos (Casablanca), México (México D.F. e Puebla), Reino Unido (Londres) e Rusia (Moscova e Mishishi).

No exercicio 2015, recibíronse un total de 512 demandas de servizos de asesoramento e apoio por parte das empresas galegas, correspondendo a maior parte destas actividades ás plataformas establecidas en México (116), Reino Unido (86) e Colombia (84). O mercado africano e o asiático son os seguintes en espertar o interese das empresas galegas, contabilizando 80 solicitudes a plataforma de Marrocos e 70 a establecida en China.

En canto ao número de empresas clientas por mercado, no ano 2015 destacan novamente as plataformas de México (84), Colombia (60), e Marrocos (43), para un total de 212 no cómputo global.

Por outro lado, funciona o Servizo de Licitacións Internacionais, cuxo obxectivo é apoiar ás empresas galegas no acceso a licitacións internacionais con financiamento de organismos multilaterais e institucións financeiras internacionais, e proporcionar ferramentas, formación, asesoramento personalizado e outros recursos de apoio para axudar ás pemes a achegarse e participar neste mercado.

. ❑